

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет перекладознавства

Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

ПАРАДИГМАТИКА НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ БАНКІВСЬКОЇ
СФЕРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Студентки групи МПн 55-18
денної форми навчання
факультету перекладознавства
спеціальності 035 Філологія,
спеціалізації 035.043 Германські мови
і літератури (переклад включно),
перша німецька,
освітньо-професійної програми
Переклад і міжкультурна комунікація
(німецька мова і друга іноземна мова)
Лавринець Альони Іванівни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2019 року

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Васильчук Людмила Федорівна

Завідувач кафедри
_____ проф. Ніконова В.Г.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

School of Translation Studies

Korunets Department of English and German Philology and Translation

Master Qualifying Diploma Paper in Translation Studies

PARADIGMATICS OF GERMAN BANKING TERMINOLOGY AND FEATURES
OF ITS REPRODUCTION IN UKRAINIAN

Group MPn 55-18

Full-time student

Faculty of translation studies

Majoring 035 Philology

Specialization 035.043 Germanic Languages
and Literature (including Translation),

German as the first language, Educational
Programme Translation and Intercultural

Communication (German and Second
Foreign Language)

Al'ona I. Lavrynets

Research supervisor:

L.F. Vasylchuk

Candidate of Philological Sciences

Assistant Professor

Kyiv – 2019

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської і німецької філології
та перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)
д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
“10” вересня 2019 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) _____ курсу _____ групи факультету перекладознавства КНЛУ

_____ (ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – німецька, **освітньо-професійної програми Переклад і міжкультурна комунікація (німецька мова і друга іноземна мова)**

Тема роботи _____

Науковий керівник _____

Дата видачі завдання “10” вересня 2019 р. _____

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2018 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2018 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2018 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2019 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2019 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2019 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	17 жовтня 2019 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2019 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2019 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ курсу групи _____ факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – німецька, освітньо-професійної програми Переклад і міжкультурна комунікація (німецька мова і друга іноземна мова)

(ПІБ студента)

за темою _____

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	_____ усі компоненти присутні , _____ один компонент відсутній _____ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ незначні помилки в оформленні _____ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

(підпис керівника)

(ПІБ керівника)

” ____ ” _____ 2019 року.

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) _____ курсу групи _____ факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – німецька, освітньо-професійної програми Переклад і міжкультурна комунікація (німецька мова і друга іноземна мова)

(ПІБ студента)

за темою _____

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____ (ПІБ рецензента)

_____ (підпис рецензента)

” ____ ” _____ 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1.....	5
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОСИСТЕМ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.....	5
1.1 Термін у лінгвістичних дослідженнях	5
1.1.1 Основні характеристики термінології.....	9
1.1.2 Головні критерії формування терміносистем.....	10
1.1.3 Специфіка терміну порівняно з другими мовними одиницями.....	11
1.2 Перекладацький аспект дослідження терміносистем.....	17
1.2.1 Методологічні засади дослідження та перекладу німецьких та українських терміносистем банківської сфери.....	18
1.3 Інноваційні процеси розвитку німецької банківської терміносистеми.....	20
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	29
РОЗДІЛ 2.....	32
ПАРАДИГМАТИЧНІ ВІДНОШЕННЯ В НІМЕЦЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ	32
2.1 Синонімічні відношення в терміносистемі банківської сфери.....	32
2.2 Антонімічні відношення в терміносистемі банківської сфери	41
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	51
РОЗДІЛ 3.....	53
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ НІМЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.....	53
3.1 Перекладацькі особливості полісемічних термінів з німецької на українську мову.....	54
3.2 Особливості перекладу термінів-омонімів	56
3.3 Терміни-композиції в німецькій та українській мовах та їх переклад	59
3.4 Переклад безеквівалентної банківської лексики	62
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	67
ВИСНОВКИ	69

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	83
ДОДАТОК	87
ZUSAMMENFASSUNG	104

ВСТУП

Значну роль у словниковому складі кожної мови відіграє термінологічна лексика, яка постійно і стрімко зростає. Термінологічна лексика включає в себе усі слова, які об'єднуються в мові під загальним визначенням терміни. Термін – це спеціальне слово або словосполучення, яке вживається для того, аби точно виразити поняття з якої-небудь галузі знань – економіки, техніки, суспільно-політичного життя, науки, тощо. У зв'язку з тим, що сучасна українська мова активно розвивається, в ній з'являється все більше термінів не тільки технічних і наукових, а й банківських. Актуальність досліджуваної нами теми полягає у з'ясуванні особливостей перекладу банківських термінів з німецької мови на українську. Тема є актуальна з огляду на велику кількість проблем, які витікають з неї. В першу чергу це розгляд специфіки навчального банківського перекладу, який передбачає роботу із спеціальною літературою в банківській галузі. Передбачається переклад спеціальних газетних та журнальних статей з банківських питань, актів, економічних документів, договорів, законів тощо. Існує ціла низка дослідницьких робіт стосовно перекладу банківської, економічної та наукової термінології, але проблему перекладу специфічної банківської термінології розкрито недостатньо, зокрема, не розроблено покрокову систему правил, які могли б полегшити переклад специфічної термінології. У цьому й полягає наукова проблема даної кваліфікаційної роботи магістра.

Актуальність теми пов'язана з розробленням методичних вказівок та рекомендацій задля полегшення та покращення умов праці для перекладача, який перекладає банківський текст з німецької мови українською чи навпаки, такий текст складається зі специфічних економічних термінів, низки усталених слів, словосполучень, притаманних саме банківським текстам.

Практична цінність роботи пов'язана із формуванням навичок роботи зі словниками, причому не лише загальними, але й спеціальними, довідниками, посібниками.

Теоретична значущість кваліфікаційної роботи полягає у детальному аналізі способів перекладу німецьких банківських термінів на українську мову. А також у визначенні загального поняття «термін» та яку роль він відіграє в банківському тексті.

Мета – дослідити структуру термінологічних систем німецької та української мов банківської сфери та розглянути особливості відтворення німецьких банківських термінів українською мовою.

Для вирішення поставленої нами мети є необхідним вирішення наступних завдань:

- встановити поняття термінологічної лексики;
- визначити основні критерії формування терміносистем банківської сфери;
- дослідити парадигматичну організацію банківської термінології німецької та української мов;
- визначити перекладацькі особливості банківських термінів.

Предмет дослідження – перекладознавчі аспекти німецької фахової мови у банківській сфері; концептуальні розбіжності у структурі та семантиці термінології банківського лексикону.

Об’єкт – німецька фахова мова у банківській сфері.

Матеріалом дослідження слугують лексичні одиниці, які активно застосовуються в банківській сфері української та німецької мов, підібраних методом вибірки з різнотипних словників, міжнародних угод, вербальних нот, щорічних банківських звітів, сайтів банків.

Термінологія банківської сфери має надзвичайно широке тематичне охоплення, так як за останні десятиліття вона стала невід’ємною частиною всіх сфер людської діяльності. В процесі запровадження нових банківських технологій, які значно поширилися в багатьох розвинутих країнах, значно зросли вимоги до фахівців, особливо до тих, які працюють у зовнішньоекономічній, у тому числі й банківській сферах.

Наукова новизна дослідження визначається тим, що в кваліфікаційній роботі серед інших досліджень української лінгвістики вперше:

- аналізується банківська термінологія в зіставному та перекладацькому аспекті;
- досліджуються морфологічний, синтаксичний та семантичний способи термінотворення і визначається ступінь їх продуктивності;
- простежуються особливості парадигматичних відношень у зіставлюваних терміносистемах.

Проведене нами дослідження дає змогу виявити домінуючі тенденції та визначити шляхи розвитку німецької та української банківської терміносистем.

Теоретичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що її результати уточнюють та збагачують теоретичні засади зіставної лексикології (оскільки дослідження втілює спільне й відмінне у формуванні галузевих термінологій) та практичного курсу перекладу (оскільки розглядаються способи перекладу банківського лексикону). Теоретичні положення кваліфікаційної роботи магістра розширюють знання про принципи організації терміносистем української й німецької мов та особливості їх передачі українською мовою.

Практичне значення нашого дослідження визначається можливістю застосування теоретичного та практичного матеріалу, а також висновків для розробки та читання лекційних курсів із лексикології та типології німецької та української мов (розділи: «Словотвір», «Розвиток лексичної системи», «Лексикографія», «Системні відношення в лексиці»), термінознавства (розділи: «Термінологія», «Теорія і практика галузевої лексикографії», «Процеси термінотворення»), перекладознавства (розділ «Науково-технічний переклад»), спецкурсу з перекладу галузевої термінології на філологічних та економічних факультетах, викладання німецької мови у професійно орієнтованих економічних навчальних закладах на факультетах банківської справи та на факультетах перепідготовки та післядипломної освіти, укладанні двомовних

професійних німецько-українських та українсько-німецьких словників термінів банківської діяльності.

Апробація. Основні положення роботи було обговорено на Міжнародній науково-практичній конференції “AD ORBEM PER LINGUAS. ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ” (березень 2019р.)

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, двох списків використаних джерел, додатку та резюме.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОСИСТЕМ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

Можливість детальніше ознайомитися з типологічними закономірностями формування та утворення банківських термінів в німецькій та українській мовах дає вибір системно-функціональної моделі дослідження. Численні покликання на велику кількість праць допомагають ідентифікувати їх міжмовні паралелі і розбіжності в зародженні терміносистем.

Попри різну структуру німецька та українська мови виявляють схожість, яка поглиблена процесами глобалізації, що зближує структурно і семантично галузеві термінологічні системи. Актуальні наукові досягнення в лінгвістиці базуються на історичних наукових відомостях. Вчені-мовознавці віднаходять різнобічну інформацію з історії мовознавчих студій.

У різних джерелах підтверджується високий рівень досліджень у сфері термінів передусім в німецькій, англійській, французькій, італійській, українській, російській мовах та ін. Чим Вищий рівень інтернаціоналізації досліджень, тим більша ймовірність відшукати однотипні побудови системних явищ, виявити ті, які вірогідні.

Термінологія це особливий щабель лексики, дослідження якого вимагає комплексного застосування загальнонаукових та лінгвістичних методів, з метою систематизації термінологічного матеріалу та впорядкування терміносистеми.

1.1 Термін у лінгвістичних дослідженнях

У дослідженні термінологічної лексики основна увага спрямовується на визначенні терміна. Як в українському, так і в зарубіжному мовознавстві теоретичним напрацюванням у сфері термінознавства зазвичай первували десятки лексикографічних спрямованих на певну галузь праць [15 : 64]. Інтенсивний розвиток різних сфер діяльності вимагає активного опрацювання термінологій лексикографічно, що призводить до зміни уявлення про термін та

зумовлює формулювання нових вимог до нього. Лінгвісти визначають дві найголовніші особливості терміна. По-перше, він тісно пов'язаний із певною науковою чи технічною галузю: одне й те саме слово в різних галузях може отримувати різні значення (наприклад, *курс* у транспортній галузі, банківській справі, політиці, освіті, медицині). По-друге, зміст терміна розкривається через точне, логічне визначення [64 : 57]. У визначенні терміна на передній план виходить співвідношення терміна і поняття, оскільки будь-яка наука є чіткою системою взаємопов'язаних понять, виділення яких відбувається на основі наукового узагальнення основних ознак [73 : 220].

У сучасній лінгвістиці термін визначається як слово або словосполучення, яке точно й однозначно позначає чітко окреслене спеціальне поняття будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо, його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної галузі або сфери. Основною сферою застосування термінологічної лексики – офіційно-діловий та науковий стиль [61 : 93]. М. Б. Головін вважає, що терміном може бути окреме слово або утворене на основі іменника підрядне словосполучення, що позначає професійне поняття та призначене для задоволення професійних потреб спілкування у сфері певної професії [11 : 276]. Науковці уточнюють, що термін – це слово або словосполучення спеціальної мови, яке створене, отримане чи запозичене для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів [4 : 95-96]. Однак Т. Р. Кияк зазначає, що термін важко піддається визначенню [28 : 63]. Його думку розділяє й багато інших науковців. Дослідник вважає, що створення загальноновизнаного визначення терміна є неможливим, оскільки термін є належністю та об'єктом низки наук, кожна з яких прагне виділити в терміні ознаки, вагомі з її точки зору [39: 135-144].

Звертаючи увагу на специфіку банківської діяльності, терміном банківської сфери за сучасними критеріями можемо вважати мовну одиницю, яка у всіх своїх значеннях чи в частині значень точно виражає спеціальне поняття банківської сфери, має закріплене дефініцією термінологічне значення відповідної галузі, входить до терміносистеми банківської сфери як

невід'ємний її терміноелемент. За умови фіксації в лексикографічних джерелах банківський термін вважається кодифікованим.

До термінів українські й зарубіжні мовознавці ставлять низку умов, які є необхідними для дотримання в термінології певної галузі: 1) зв'язок із науковим поняттям; 2) наявність чіткої дефініції, тобто короткого логічного визначення поняття, у якому відображені суттєві ознаки певного об'єкта; 3) системність; 4) спеціальна сфера застосування; 5) тенденція до однозначності в межах термінологічного поля, тобто термінології певної галузі; 6) відносна незалежність від контексту; 7) термін повинен бути точним, чітким; 8) термін має бути коротким (лаконічним), семантично прозорим, хоча ця вимога досить часто суперечить іншій вимозі – точності, а саме це є важливим для термінологічної одиниці; 9) важливим для терміна є уникнення синонімів та омонімів; 10) план вираження – слово або словосполучення; 11) стилістична нейтральність; 12) термін прагне до милозвучності. [65 : 57-58]

Зважаючи на двоїсту природу терміна (з одного боку, термін є членом лексичної системи, а з іншого – штучно створеним знаком), лінгвісти визначають два основних критерії щодо трактування терміна. Прихильники структурно-субстанційного підходу (О. В. Суперанська, Н. О. Подольська та інші) розглядають термін як своєрідне слово, яке протиставляється за своєю семантичною і граматичною структурою загальноживаному. Прибічниками функціонального підходу такий погляд на термін як на своєрідне слово був поставлений під сумнів. Вони довели, що термін – це функція, тип уживання лексичної одиниці, а не особливий тип лексичної одиниці (Б. М. Головін, В. В. М. Лейчик, Т. Р. Кияк та інші) [40: 5]. Б. М. Головін доводить, що у морфемній будові слів-термінів і слів-нетермінів, а також у граматичній побудові термінованих і нетермінованих словосполучень немає принципових відмінностей [14 : 4].

Термін передусім належить до загального класу лексичних одиниць. Потім до нього додається специфічна характеристика. Не можна знайти істотної різниці ні у формі, ні у змісті між словами загальної лексики та словом

термінологічної лексики [80 : 217]. Однак деякі науковці вказують на певну граматичну і синтаксичну бідність термінів на морфологічному рівні порівняно із загальноживаною лексикою [75: 63]. Фахова мова відрізняється від загальноживаної мови статистичним розподілом граматичних структур [1 : 78]. У нашій роботі ми будемо дотримуватись функціонального підходу та розгляну термінологію банківської сфери в межах загальноживаної мови.

Важливим критерієм розмежування термінологічних одиниць і слів загальноживаної мови є аналіз словникових дефініцій. Загальноживані слова мають у ролі своїх основних значень загальномовні, тоді як термінологічні значення виступають у їхній структурі в ролі другорядних [19 : 5]. Наприклад, загальноживане слово *das Interesse(-n)* (інтерес) може функціонувати у своєму другорядному значенні в банківській сфері як *відсоток (дохід з капіталу)*. Терміни своїми основними значеннями виражають відповідні спеціальні поняття, а загальномовні – у ролі другорядних.

Згідно з класифікацією Г. П. Мацюк [46 : 68-71], запропонованою для встановлення співвідношень у плані вираження між загальноживаною і термінологічною лексикою, поділяємо терміни банківської сфери на три типи:

- лексична одиниця не виступає в ролі терміна самостійно, а існує як термін у поєднанні з банківським терміном;
- функціонує лише як термін;
- використовується і як термін, і як загальноживане слово.

Номінації другого типу є регулярнішими в українській терміносистемі, тоді як номінації третього типу – в німецькій. Приклади засвідчують, що значна частина термінів є продуктом семантичної деривації в межах готового мовного матеріалу, що вказує на збереження зв'язку між загальноживаним словом і терміном [73 : 220]. Це пояснюється тим, що збільшення кількості термінів суттєво випереджає зростання загальноживаних слів [78 : 154]. Нове поняття зіставляється з уже відомими через спільну для обох ознаку. Звідси в процесі вторинної номінації за цими одиницями закріплюється новий зміст [46 : 68-71]. Між загальноживаною і спеціальною лексикою відбувається постійне

взаємопроникнення на рівні обміну мовними знаками, використання спільних словотвірних моделей тощо [73 : 220].

1.1.1 Основні характеристики термінології. Терміни співвідносяться з певною термінологією і є складовими певних терміносистем. Формування термінології сягає тривалий проміжок часу і не є одноразовим і єдиним процесом. Термінологія з'являється у визначений історичний проміжок часу, після того як певна сфера людської діяльності, яку обслуговуватиме термінологія, набирає системних ознак. Типовим для періоду формування термінології певної галузі є запозичення термінів або всієї термінології [6 : 85]. Завдання термінології полягає саме у процесі формування термінологічної системи [27 : 282], тобто термінологія є — «інструментом організації та репрезентації спеціальних знань у відповідній науково-професійній галузі» [8 : 67], який зумовлений внутрішньомовними (розвитком термінології як частини національної мови) та позамовними факторами (упорядкування, стандартизація тощо).

Коли розглядають термінологію, то зазвичай розрізняють: а) науку про терміни (у цьому значенні все більш популярним стає термін — «термінознавство»); б) спеціальну лексику у складі всіх слів певної мови;

в) лексику, яка обслуговує певну галузь науки чи техніки [28 : 7].

Термінологію банківської сфери визначають як сукупність термінів на позначення понять, процесів, дій тощо банківської діяльності, пов'язаних між собою на семантичному, словотвірному та граматичному рівнях, яка піддається свідомому регулюванню й упорядкуванню.

Л. А. Васенко виділяє три напрямки розвитку термінології на власній основі: 1) поглиблення наукового знання (термін стає родовим поняттям, а біля нього з'являється кілька видових понять і відповідних термінів); 2) виникнення нових об'єктів унаслідок науково-технічного прогресу; 3) виникнення в певній галузі знання нових підгалузей знань, що може вплинути на саму термінологію [8 : 85].

Після нагромадження достатньої кількості понять термінологія підлягає систематизації, потім аналізу, під час якого виявляються її недоліки, визначаються методи їх усунення. Результат цієї роботи представлений у вигляді терміносистеми – упорядкованої множини термінів із зафіксованими відношеннями між ними [14: 15].

Професійне використання термінології забезпечує її інформативну якість, стабільність знакових систем [64 : 58].

1.1.2 Головні критерії формування терміносистем. Термінологія є джерелом терміносистеми. Терміносистема як модель певної галузі знань і діяльності з'являється на ту пору, коли ця галузь склалася достатньою мірою [22 : 119], має свою теорію, виявила й усвідомила основні свої об'єкти і зв'язки між ними [41 : 119]. Тобто, на відміну від термінології, терміносистема формується не разом із виникненням певної науки, а відповідно до етапів формування теорії або теорій цієї науки [6 : 86]. Я. В. Житін уточнює, що терміносистема прив'язана не так до окремої науки, як до певної теорії [22 : 120]. В одній і тій самій галузі може бути кілька терміносистем за наявності низки теорій [9 : 63]. Т. Р. Кияк під терміносистемою розуміє впорядковану сукупність термінів, які адекватно виражають систему понять спеціальної сфери людської діяльності, між якими існує обов'язковий і незаперечний зв'язок, а сукупність таких зв'язків у середині сукупності термінів визначають його структуру [28 : 13]. Якщо система позначуваних об'єктів, пов'язаних родовидовими відношеннями, не знаходить структурного відображення в сукупності експонентів, то не можна говорити про терміносистему [71 : 105].

Терміносистему банківської сфери характеризують як складну, цілісну, динамічну, структуровану систему взаємопов'язаних термінологічних одиниць, які позначають відповідні поняття цієї галузі та розвиваються за законами мови й під впливом позамовних чинників.

Терміни самі собою не утворюють системи, якщо не задані зв'язки між ними [70 : 57]. Терміносистема виникає навіть за відсутності певних її

елементів, але за наявності загальної структури та зв'язків між її компонентами [22 : 121]. Системність термінології передбачає два типи зв'язків, які надають множинам термінів системного характеру [4 : 18]:

1) логічними зв'язками (якщо між поняттями певної науки існують системні логічні зв'язки, то терміни, які називають ці поняття, повинні також бути системно пов'язаними);

2) мовними зв'язками (хоча терміни й позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями звичайної людської мови, а отже, їм характерні всі ті парадигматичні зв'язки, які властиві для загальноновживаних слів: синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні, родовидові та ін.).

Д. С. Лотте визначив умови, за яких досягається системність терміносистеми:

1) в основу побудови системи термінів кладуть класифікації, які розглядають це поняття в їхньому розвитку та є прогресивного характеру;

2) виходячи з класифікаційних схем, виділяють ті необхідні й достатні ознаки, які підлягають безпосередньому термінологічному відображенню;

3) тільки після цього добирають слова та їх частини для створення терміна, які по можливості наочніше відображають, з одного боку, загальність цього поняття, а з іншого – його специфічність. Винятково важливим є те, щоб терміни одного порядку мали однотипну конструкцію [44 : 73].

Невпорядкованість терміносистеми призводить до помилок у практичній діяльності фахівців і таким чином затримує розвиток цієї галузі.

1.1.3 Специфіка терміну порівняно з другими мовними одиницями.

Головною засадою для з'ясування специфіки поняття «термін» є його ідентифікація на фоні властивостей загальноновживаної лексики. Проблема відокремлення фахової термінології від загальноновживаної зумовлена тим, що вони тісно пов'язані між собою. Процес трансформації термінів у слова загального вжитку й застосування звичайних слів для створення термінології має постійний характер. Разом із тим галузева термінологія стає основним

джерелом збагачення словникового складу літературної мови. Це вказує на те, що межа між термінами та загальноживаною лексикою не стійка і носить не історичний, а функціональний характер, тому їх розмежування призводить до об'єктивних труднощів.

Як спеціальну підмову термінологію часто протиставляють загальноживаній лексиці через те, що вона відрізняється, по-перше, своєю змістовою пов'язаністю з об'єктами певної сфери, по-друге, тим, що в межах фахової комунікації має високу частотність, а з точки зору словникового складу загалом лише незначною мірою належить до сфери достатньо частотної. Однак переважна більшість вчених вважає, що чітко протиставляти термінологію загальноживаній (нетермінологічній) лексиці неможливо. Між ними знаходиться широка смуга, у якій терміни існують наче в постійному коливанні між ідеальними вимогами (однозначність, нейтральність, відсутність синонімів) і реальними законами живої та динамічної лексичної системи. Саме в цій «перехідній» смузі здійснюється активна взаємодія між термінологічною лексикою й загальноживаною, тому користувачі у власній мовленнєвій діяльності вживають їх нарівні. В зв'язку з такою взаємодією здійснюються системні переходи лексики з однієї галузі в іншу: термінів у царину загальноживаній лексики (детермінологізація) і навпаки – поповнення термінів за рахунок ресурсів загальноживаної лексики (термінологізація) [10 : 43].

Крім того, чітких відмінностей у семантичній характеристиці терміна й нетерміна не може бути через такі причини:

- 1) терміни вносяться у загальний тлумачний словник як слова, освоєні системою літературної мови;
- 2) на сучасному рівні розвитку наукових знань майже кожне найменування проектується на ділянку обробленої науковим знанням системи;
- 3) значення слів-нетермінів уточнюються, збагачуються з розвитком наукових знань;

4) майже кожне слово загальної мови потенційно й реально в підмові – термін, оскільки все ширшим стає охоплення реалій різними галузями знань, а також з’являються нові галузі;

5) протиставлення значень нетермінів значенням термінів за відсутністю або наявністю точності є несправедливим [79 : 41].

Загальною й стрімкою тенденцією розвитку термінологічної лексики є розширення сфер її вживання, вихід термінів за межі спеціальних ділянок із наступним можливим переосмисленням і переходом до загального вжитку. Як справедливо зауважує В. В. Жайворонок, «...кожна галузь людських знань має своє коло спеціальних найменувань, але мовне повсякдення втягує ці слова в різностильові контексти і, так би мовити, знімає з цих лексем ореол спеціалізації. Особливо показовими в цьому плані є соціально-економічна та суспільно-політична сфери мовної комунікації, що чутливо реагують на ті чи ті реалії людського життя, відразу зафіксувавши їх у слові. Проте переважна більшість цих найменувань незабаром стає широковживаною в різних стилях мовлення, у тому числі й у розмовно-побутовому. Як наслідок цього, стилістика багатьох з них розмивається, вони стають поліфункціональними, часто навіть експресивно забарвленими» [42 : 210].

Таким чином, термінологічна лексика щільно пов’язана із загальноповживаною, тому чітко провести між ними межу неможливо, оскільки вони постійно перебувають у тісній взаємодії й поповнюються, оновлюються та розвиваються одна одну.

Уперше визначення термінологія і номенклатура розмежував Г. Й. Винокур. Це розмежування з’явилося у науці про мову, і з його невеликими корективами поділяє більшість сучасних термінознавців.

Г. Й. Винокур зазначав: «Щодо номенклатури, то, на відміну від термінології, під нею треба розуміти систему абсолютно абстрактних й умовних символів, єдине призначення яких – дати максимально зручні з практичного погляду засоби для позначення предметів, речей без прямого стосунку до потреб теоретичної думки, яка оперує цими речами» [9 : 8]. При

цьому, «чому предмет названий так, а не інакше, для номенклатурних позначень більш чи менш байдуже, тимчасом як для терміна, який прагне мати осмислену внутрішню форму, це дуже важливе питання» [9 : 8].

О. О. Реформатський розрізняє термінологію й номенклатуру, основується на тому, що «номенклатурні слова – незліченні й етикетують об'єкти науки, однак вони безпосередньо не співвіднесені з поняттями науки, а терміни для кожної науки обчислювані й примусово пов'язані з поняттями науки, оскільки словесно відображають систему понять науки» [63 : 46]. Значення номенклатурних лексичних одиниць конкретніше й точніше, ніж значення термінологічних одиниць, номенклатурні слова можуть позначати предмети одиничні, а тому бути й власними іменами.

О. С. Ахманова, своєю чергою, пропонує таке визначення номенклатури у «Словнику лінгвістичних термінів»: «Номенклатура – сукупність спеціальних термінів-назв, які вживаються у цій науковій сфері; назви типових об'єктів цієї науки (на відміну від термінології, яка включає позначення абстрактних понять і категорій)» [3 : 270].

О. І. Мойсєєв вважає, що розмежування понять термін – номенклатурне слово насправді зумовлене розмежуванням «поняттєвої» і «предметної» термінології, тобто позначеннями, у яких чіткіше відображається власне поняттєва орієнтація (тобто терміни), або предметна орієнтація (тобто номенклатурні одиниці) [49 : 129].

Цю думку поділяють і розвивають також інші дослідники. Вони розрізняють уже три типи номінативних одиниць: номенклатурні слова, виробничо-технічні терміни й наукові терміни, хоча й визнають деяку умовність їх розмежування. Номенклатурні слова, на їхню думку, виражають одиничні поняття, які містять відомості лише про один предмет дійсності й реалізують предметні зв'язки [13 : 17].

Виробничо-технічні терміни виражають, на противагу номенклатурним одиницям, загальні поняття, які відображають цілий клас однорідних предметів і актуалізують, подібно до номенклатурних слів, предметну віднесеність.

Наукові терміни позначають загальні поняття й реалізують поняттєві зв'язки. Отже номенклатурні лексичні одиниці можна розглядати у складі термінології як особливі типи термінів, які співвідносяться з одиничними поняттями й актуалізують предметні зв'язки [13 : 17].

Згідно з концепцією, яку розробив у термінознавстві В. М. Лейчик, номенклатура є проміжною ланкою між термінами і власними назвами. За його твердженням, терміни у плані змісту полярно протилежні власним назвам [38 : 17].

На одному полюсі великого класу номінативних лексичних одиниць – класи предметів, загальні визначення про них і відповідно терміни; на іншому – унікальні предмети, одиничні визначення про них і відповідно власні назви. У плані вираження терміни й власні назви мають також великі відмінності. Терміни зазвичай – це позначення класу предметів, на основі яких виявлено узагальноно, їх суттєві ознак. Власні назви – це позначення унікальних предметів на основі яких, виявлено їх несуттєві, другорядні зовнішні ознаки. Третя відмінність термінів і власних назв заключається в тому, що терміни об'єднують в складну й розгалужену систему з ієрархічними відношеннями, а власні назви об'єднують в ряди, можуть виростати в систему, проте занадто просту.

Тож, терміни й терміносистеми, по-перше, власні назви та їх набори, – по-друге, позначаютьсяються специфічними особливостями плану змісту і плану вираження, перебувають на різних полюсах величезного класу номінативних мовних одиниць [38 : 18].

Отже, згідно з концепцією В. М. Лейчика, номенклатурою можна назвати систему позначень класів предметів, які належать до однорідного ряду, на основі свідомо вибраних несуттєвих зовнішніх ознак цих предметів. Планом змісту номенклатурних одиниць, як і термінів, є загальні поняття, а планом вираження, як і власних назв, служать несуттєві часткові ознаки.

У цьому сенсі можна стверджувати, що номенклатура є проміжною зв'язковою ланкою в купі номінативних одиниць – між термінами і власними назвами.

Проблему співвідношення термінів і професіоналізмів у складі спеціальної лексики обговорюють в мовознавстві протягом тривалого часу, й однозначного вирішення цього питання наразі немає. Слід наголосити на тому, що існує щонайменш три погляди на проблему співвідношення термінології та професійної лексики. Перший з поглядів уподібнює ці два поняття (М. М. Шанський, О. С. Ахманова). Другий – навпаки розмежовує професійну лексику й термінологію своєю історико-тематичною рисою (М. Д. Степанова, І. І. Чернишова та інші). Третій погляд, підсумовуючи наявність значної спільної частини цих лексичних шарів, може пояснити й існування частин, які не збігаються (О. В. Калінін, В. М. Прохорова, Н. І. Фоміна та інші).

Ми схилиємося до останньої з них і виділяємо такі особливості, які значно допомагають відрізнити професіоналізми від термінологічної лексики:

1) професіоналізми належать до ненормативної спеціальної лексики на противагу термінам, які є нормативною частиною спеціальної лексики наукової мови;

2) професіоналізми рідко зазначають у спеціальних та загальних словниках й існують переважно у сфері функціонування, на відміну від термінів, які фіксуються словниками і функціонують одночасно у двох сферах (фіксації та функціонування);

3) домінантною сферою функціонування термінів є письмове мовлення, а професіоналізми використовують переважно в усному, розмовному мовленні [9 : 20];

4) професіоналізми мають ширшу сферу спеціальної діяльності; терміни ж в свою чергу можуть бути відомі навіть людям, які не пов'язані із окремою професійною сферою;

5) професіоналізми виникають в умовах професійного спілкування як вторинні форми вираження і функціонують найчастіше як професійно-розмовні дублети офіційних термінів [74 : 20-21].

6) у професіоналізмах певної галузі системні зв'язки виражено меншою мірою, ніж у термінах [33 : 18];

7) професіоналізми характеризуються прагненням до виразності, образності, експресії, на відміну від термінів, які позбавлені конотації [74 : 21];

8) у професіоналізмах, порівняно з термінологічними одиницями, спостерігається менша спеціалізація словотвірних засобів;

9) професіональна лексика помітно тяжіє до скорочення спеціальних виразів, які часто використовують в професійному мовленні; наприклад, у мовленні музикантів зустрічаються такі скорочення: клавішник (музикант, який грає на клавішному інструменті), ударник (музикант, який грає на ударному інструменті) та ін.

10) професіоналізми входять в периферію відповідної терміносистеми, в той час як терміни належать до її центру.

Слід доповнити, що професійна лексика дуже численна й неоднорідна. Кількість і різноманітність професійної ненормативної лексики зумовлена особливостями формування та функціонування відповідної терміносистеми.

Таким чином ми можемо узагальнити, що спеціальна лексика вміщує в себе номінативні одиниці щонайменш трьох класів: терміни, професіоналізми й номенклатурні позначення, які мають як подібні, так і відмінні характеристики. Дослідження дало змогу визначити критерії, які хоч і не мають великої діагностувальної сили, проте все ж таки дають можливість розрізняти ці класи та виокремити термін порівняно з другими мовними одиницями.

1.2 Перекладацький аспект дослідження терміносистем

Дослідження термінів у сучасному вітчизняному та зарубіжному перекладознавстві має системний характер. Про це свідчить те, що термінологія

стає не тільки об'єктом дослідження, а й об'єктом викладання, з'являються термінологічні центри та асоціації термінологічних досліджень, які діють у Європейському парламенті, у Берліні, Люксембурзі та країнах Європи. Метою їх створення є координування роботи в рамках упорядкування надмірного надходження запозичень, урегулювання процесів утворення термінів, удосконалення термінологій на основі власної мови. Незважаючи на стандартизацію та однакові вимоги до термінів кожна галузева терміносистема має купу специфічних ознак.

Банківська термінологія є важливою частиною загальної мовної картини світу, складним об'єднанням ментальних одиниць [21 : 16]. Сучасний період дослідження стандартизації на нормування фінансово-економічної терміносистеми представляють лінгвістичні праці таких українських дослідників, які вивчають термінологію: бізнесу – Л. Науменко, ринкових відносин – З. Куделько, фінансів – О. Лотка та А. Грицьків, маркетингу – О. Гутиряк, кредитно-банківської справи – О. Дуда тощо. Типологічний ракурс у дослідженні банківської термінології зумовив її розгляд у єдності номінативного та функціонально-комунікативного рівнів.

Інтенсифікація міжнародних відносин супроводжується поглибленим вивченням мов. Зміцнюється і розширюється функціонування німецької мови, якою публікується все більше й більше наукової інформації.

1.2.1 **Методологічні засади дослідження та перекладу німецьких та українських терміносистем банківської сфери.** Регламентація термінології – тривалий і складний процес, який передбачає перегляд наявних понять, вилучення застарілих та впровадження нових. Упорядкування термінології передбачає визначення правил та закономірностей творення, розвитку, функціонування термінів, що зумовлює комплексне використання загальнонаукових та лінгвістичних методів.

Методологічну основу дослідження термінології банківської сфери німецької та української мов сформульовано на основі праць українських та

іноземних дослідників, а саме: К. Я. Авербуха, М. О. Вакуленко, Л. А. Васенко, Б. М. Головіна, Т. Р. Кияка, Д. С. Лотте, В. М. Лейчика, О. О. Реформаторського та ін. Теоретичною базою зіставного дослідження лексичних одиниць слугували також праці Р. І. Дудка, М. П. Кочергана, С. М. Сухорольської, О. І. Федоренко та ін.

Загальнонаукові методи дослідження

Загальнонаукові методи дослідження базуються на теоретичних концепціях. Вони охоплюють: 1) методи, що застосовуються на теоретичному рівні дослідження (індукція, дедукція, системний підхід та ін.); 2) методи, що застосовуються на теоретичному, і на емпіричному рівнях дослідження (аналіз і синтез, систематизація, узагальнення, моделювання, формалізація, абстрагування та ін.); 3) методи емпіричного дослідження (спостереження, експеримент, вимірювання, порівняння, візуально-графічні прийоми та ін.) [83 : 151].

Лінгвістичні методи дослідження

Спеціалізованою методологічною основою слугували фундаментальні положення сучасної лінгвістики, які стосуються структурної лексико-семантичної організації термінологічних номінацій у галузевих термінологіях.

Виділяють наступні лінгвістичні методи дослідження: 1) метод, суцільної вибірки; 2) метод етимологічного аналізу; 3) типологічний метод; 4) словотвірний аналіз; 5) компонентний аналіз лексичних значень; 6) опозиційний аналіз.

Методика поетапного дослідження німецьких та українських терміносистем банківської сфери

Дослідження німецької та української терміносистем банківської сфери – складний та різноплановий процес, що відбувається етапами, кожен з яких охоплює певний аспект дослідження банківських номінацій та потребує аналізу. Варто зауважити, що кожен етап дослідження передбачає комплексне застосування загальнонаукових та лінгвістичних методів.

Перший етап дослідження передбачає формування теоретичної бази наукової розвідки, а також інвентаризацію та виокремлення німецьких й українських термінологічних одиниць. Теоретичні засади дослідження ґрунтуються на застосуванні загальнонаукових методів, а саме: описового методу, методу спостереження, узагальнення, індукції та дедукції, що забезпечило виділення найсуттєвіших теоретичних відомостей щодо обраної проблематики з метою їх детального аналізу та опису, а також встановлення певних гіпотез, закономірностей, правил та визначень.

На другому етапі важливо розтлумачити етимологічне походження термінів, дослідження якого можливе за умови застосування етимологічного аналізу з метою встановлення генези терміноодиниць.

Третій етап дослідження зконцентровано на ґрунтовному аналізі структурних характеристик лексичного складу німецькомовних та українських терміносистем.

Четвертий етап дослідження передбачає аналіз семантичних особливостей термінів та виявлення лексичних та семантичних відношень у межах досліджуваних терміносистем.

П'ятий етап зосереджений на узагальненні та зіставленні отриманих результатів дослідження та передбачає використання системного методу, який розглядає досліджувані термінології як цілісні терміносистеми, відповідно результати дослідження узагальнюються та описуються в системному порядку.

Відповідно кожен етап дослідження вимагає комплексного застосування загальнонаукових та лінгвістичних методів з метою отримання об'єктивних результатів.

1.3 Інноваційні процеси розвитку німецької банківської терміносистеми

На межу двох тисячоліть стан вивчення мови як соціального явища характеризується зосередженням уваги дослідників на розв'язанні питань, що

мають безпосереднє або опосередковане відношення до проблеми мовного динамізму, яка визнається сьогодні однією з магістральних як у мовознавчій, так і перекладознавчій науці [84 : 101].

Відомо, що однією з характерних властивостей динаміки мови є нерівномірний розвиток її окремих складових. Закон історичного розвитку мови полягає в тому, що різні сторони мови — словниковий склад, її граматична будова та звуковий склад змінюються та розвиваються неоднаковими темпами. Інтенсивніше всього змінюється та розвивається словниковий склад мови. Лексика є основним аспектом мови, якого в першу чергу торкаються усі зміни у мові, продиктовані розвитком суспільства та мовною модернізацією. Лексика надзвичайно відрізняється від інших аспектів мови саме тим, що слова з'являються щоденно, лексика збагачується не тільки шляхом збільшення числа слів, створених при використанні внутрішніх ресурсів мови, але й завдяки засвоєнню лексичних елементів інших мов .

Поряд з цим процесом відбувається вихід з активного слововжитку слів, які позначали предмети та явища, що втратили свою спеціальну та функціональну значимість. Поступовий характер розвитку мови, поступове накопичення елементів старої якості — все це призводить до того, що як мова в цілому, так і її словниковий склад зокрема, в кожному історичному епоху являє собою продукт цілої низки епох, в якому стабільні елементи співіснують з новими елементами як «своїми», так і запозиченими [89 : 151].

Отже, лексика — це та сторона мовної системи, яка перша реагує на зв'язки з іншою мовою, а також на всі процеси, які відбуваються в позамовній дійсності: соціальні зміни в конкретному соціумі, різнобічні контакти з носіями інших мов, зміна військової орієнтації тощо. Поряд з цим, лексика не в змозі в своєму існуючому складі відобразити всю безмежність людського досвіду і навколишньої дійсності, завдяки чому лексична система в цілому завжди відкрита для інновацій й для проникнення іншомовних елементів [90 : 186].

Така проникність лексичної структури мови вміщує її найбільш відкритий характер порівняно з іншими рівнями мовної структури. Включення нового

елемента в структуру лексики призводить до мінімального обурення існуючих системних відношень. Оскільки потреба в таких інноваціях може виникати при будь-якому акті спілкування, то вона повинна задовольнятися негайно. У зв'язку з зазначеним вище, відкритість лексико-семантичної системи є одна з важливих властивостей мови, тому що вона забезпечує безперервність розвитку її функціонування [84 : 85]. Завдяки цій властивості мови, в будь-який момент, як тільки в лексико-семантичній системі мови виникає почуття неадекватності, у розпорядженні мовця є всі засоби для ліквідації.

Як вже зазначалося вище, лексичні ресурси мови щільно пов'язані з характером діяльності її носіїв і її оточенням. Різка зміна того чи іншого соціального чинника зумовлює появу цілої низки лінгвістичних проблем. Перш за все є помилковим припущення мовців, що загальна сукупність значень, які складають систему змісту мови, є однаковою у різних мовах. Вітчизняні та зарубіжні мовознавці визнають, що вивчення лексичних систем пов'язано з низкою системних характеристик не лише суто лінгвістичних, психолінгвістичних, лінгво-культурологічних тощо, які тісно взаємодіють між собою. У новому середовищі виявляються також і географічні, соціально-політичні, етнографічні, історичні та інші особливості. Вони зумовлюють своєрідність словникового складу і семантичної будови мови, яка задовольняє потреби місцевого населення [102 : 96]. Багатьом реаліям не вдається знайти еквівалентні найменування, їх доводиться описувати або тлумачити, а в деяких випадках запозичувати назви з іншої мови. Це створює умови для інтерференції мови, які більш тісно пов'язані з даною дійсністю.

Потреба в постійних лексичних інноваціях є органічною властивістю кожної мови. В той час, коли одномовці задовольняють цю потребу головним чином за рахунок внутрішніх ресурсів своєї мови, двомовці мають у своєму розпорядженні другу мову як готове джерело мовного матеріалу [90 : 184]. Одиниці цієї мови, по-перше, вже випробувані в практиці спілкування і навіть засвоюються через цю практику; по-друге, ці одиниці вже мають суспільно закріпленій зв'язок з явищами, які потребують позначення.

З огляду на те, що слова кожної мови взаємозв'язані структурними відношеннями, поповнення словникового складу за рахунок ресурсів інших мов не залишається без наслідків для приймаючої сторони. «Загальний закон про системність явищ мови щодо проблеми запозичень, — зазначає Т.В. Арнольд, — можна сформулювати таким чином: будь-яка зміна в словниковому складі мови у вигляді проникнення іншомовних запозичень призводить до семантичних або стилістичних змін у словах і зрушень в синонімічних групах» [10 : 43].

Так, іменник *das Budget* «кошторис доходів та витрат держави, підприємства або установи» був запозичений з англійської мови ще в 1800 році через французьке посередництво і тому вживається в німецькій мові з французькою вимовою. Англійське слово *budget* розвинулося з давньофранцузького *bougette* «гаманець, сумка» — зменшена форма від *bouge* «сумка, сундук» [30 : 4]. В англійській мові вираз *to open one's budget* позначало «відкрити свої наміри» (буквально: відкрити свою сумку). Цей вираз використав навмисно у своїй щорічній промові перед парламентом англійський міністр казначейства, в якій висловив свої наміри щодо доходів та витрат на наступний рік. З того часу *budget* почало вживатися в англійській мові як економічний термін на позначення «фінансове планування» [29 : 202]. У німецькій мові, крім запозиченого термінологічного значення, ця лексема вживається в розмовній мові з стилістичним відтінком жарту. Отже, запозичення *das Budget* в німецькій мові набуло ще й певної емоційно-експресивної ознаки. Ця лексема адаптувалася в німецькій мові є частиною багатьох складних слів (*Budgetdefizit*, *Budgetpolitik*), не дивлячись на те, що поряд існує німецька лексична одиниця *der Haushalt*..

Отже, лексика є найбільш схильною до контактних змін стороною мовної системи, тому що вона має найбільш відкритий характер у порівнянні з іншими мовними рівнями. Особливо легко проникають запозичення в найменш структуровані периферійні ділянки лексики, наприклад, галузеву термінологію. Ці лексичні запозичення призводять до розвитку в мові синонімії, до зрушень у

семантичній системі, скорочення об'єму змістовної структури слова у випадку його багатозначності або спеціалізації значення запозичення. В окремих випадках запозичуються словотвірні суфікси.

В спеціальній лексиці особливо активною є тенденція до інтернаціоналізації в галузі політики, науки та техніки відбуваються міжнародні зв'язки, і тому питання про взаєморозуміння людей різних націй і мов вважається важливим. Не говорячи вже про з'їзди, конференції, хоча б обмежитися питанням читання спеціальної літератури; спільність термінології, навіть при різному фонетичному або граматичному оформленні дає змогу зрозуміти зміст при читанні книги, статті з даної спеціальності на іноземній мові.

Так склалося в німецькій мові історично, що фахова лексика деяких галузей була сформована починаючи з XVII ст. на основі романських мов.

Починаючи з XX ст. домінує вплив англійської мови, як і британського варіанта, який переважав спочатку, так і американського, який у XX ст. став пріоритетним, на лексику різних галузей, наприклад, сучасних великих індустрій, транспорту, економіки, а також інших гілок науки та техніки. У фаховій лексиці обчислювальної техніки панувала англійська мова. Використання електронно-обчислювальних машин в науці, техніці, економіці і транспорті сприяло також інтернаціоналізації термінології [84 : 107]. Інформаційні і документаційні системи, детерміновані обчислювальною технікою, вимагали ліквідації синонімії та полісемії в усіх термінологіях, при цьому слід зауважити, що однозначність та усунення полісемії, синоніми і метафоризації настільки залишається далекою ідеальною метою, наскільки розвиваються наші знання і спілкування у фахових галузях.

Тенденція до інтернаціоналізації не виключає, що існує німецька фахова лексика — особливо технічна, в якій до сьогодення незначну роль відіграють іншомовні елементи, яка відповідну лексику заповнила німецькими назвами [84 : 110]. У сучасних фахових мовах нерідко зустрічаються поряд з рідними назвами назви іншомовні на позначення одного й того ж самого терміна. Якщо

в одній мові відсутня лексична одиниця, що адекватно передає яке-небудь поняття, її запозичують із паралельної мови.

Отже, щоб задовольнити нові потреби, які постійно виникають у суспільстві у зв'язку з загальним прогресом науки, культури та техніки, мова повинна не лише репродукуватися, але і пристосовуватися до нових потреб, видозмінюватися [104 : 219]. У зв'язку з цим, жодна сторона мови, особливо лексична, не залишається поза оновленням та вдосконаленням. Таким чином, мова визнається в сучасній лінгвістиці як соціальне явище, яке історично розвивається і ніколи не буває і не може бути абсолютно стабільним як динамічна система, яка в кожен момент свого функціонування перебуває в стані відносної рівноваги.

Мова є одним із найскладніших об'єктів пізнання, оскільки вона сама виступає одним із знарядь пізнавальної діяльності. Розвиток лінгвістичних досліджень кінця ХХ - початку ХХІ ст. характеризується зростанням інтересу до проблем сутності та чинників мовної еволюції. Історично змінність мови - найістотніша риса, іманентна властивість. Зумовлена безперервним процесом пізнання, зростанням потреб номінації й комунікації, мова постійно вдосконалюється не тільки у своїй структурній організації, а й в плані змісту [104 : 227].

Функціонування сучасної німецької мови безпосередньо пов'язане з процесами неологізації. Потреба в називанні нових понять і реалій науково-технічного, політичного, культурно-освітнього життя суспільства спричиняється до якісних змін у складі тематичних груп лексики. На кількісному і якісному складі цих груп позначається розширення міжнародних економічних, суспільно-політичних та культурних контактів з іншими державами, тенденція до співвіднесеності лексико-семантичної системи німецької мови та лексико-семантичних систем провідних мов світу. З'явилася нагальна потреба в номінації численних нових реалій і понять. В німецькій мові останніх десятиліть виникли також нові групи інноваційної лексики. У зв'язку з

цим потребують детального аналізу основні тематичні групи неологізмів, які виконують номінативну, пізнавальну й експресивно-емотивну функції.

Банківська лексика є яскравим свідченням того, що між окремими шляхами розвитку словника існує постійна взаємодія, напр., між запозиченням та словотворенням, словотворенням та зміною значення слів та ін. Пов'язані між собою й різні види семантичних процесів, напр., процеси метафоризації та детермінологізації [103: 67].

Сфера банківського життя, яка породила велику кількість неологізмів в останні десятиліття, дійсно була сферою бурхливого розвитку, радикальних змін, пов'язаних з розповсюдженням та реалізацією в практичному житті банківських теорій, з глобалізацією бізнесу, з постійним прагненням підвищення ефективності роботи банків. Значна концентрація неологізмів спостерігається навколо понять, пов'язаних з реорганізаціями ділових підприємств, з управлінням економікою, людськими ресурсами, з впровадженням сучасної інформаційної техніки.

Ця сфера завжди була важливою сферою прогресу, але саме в цей період вона зазнавала докорінних змін. В 80-90-ті роки створюються або розповсюджуються нові економічні теорії, напрямки економічної, а також банківської політики, нові галузі економічної науки [104 : 73].

У другій половині 90-х років в Німеччині досить популярною стає концепція створення економічної системи, яка передбачає залучення широких верств населення до управління цією системою, перетворення звичайного громадянина в хазяїна економічного життя.

Переважає більшість економічних терміноодиниць із вузькоспеціальних поступово стають узуальними, загальнонародними, тобто нормалізуються і кодифікуються. Йдеться насамперед про інтернаціоналізми — європеїзми (переважно з англійської мови та її американського варіанта), які становлять велику групу, що повсякчас поповнюється.

Економічне життя багатьох країн в останні десятиліття проходило під знаком переходу від планової, адміністративно-командної економіки до

ринкової; пов'язані з цим переходом явища та поняття відбиваються в значній кількості інновацій.

У значній мірі поповнилася лексика яка позначає назви із сфери банківської діяльності: *die Abbuchung, das Abgeld, abzinsen, das Arrangement, das Finanzierungsgeschäft, der Float, der Freiverkehr, geldwert, der Greenback, die Investmentgeschäft, das Investmentsparen, die Offenlegungspflicht, die Prime Rate, das Querschreiben, das Rektaindossament*; грошовий обіг: *devalvieren, die Reisekasse, die Remittentin, goldwert*.

Науковий та технічний прогрес, виникнення нових наукових напрямків та перегляд традиційних систем наукових знань, взаємне проникнення та перетин окремих галузей науки та техніки, створення нових наукових дисциплін, організація численних нових галузей виробництва - все це вимагає утворення нових слів для позначення нових понять, процесів тощо. Це дає підставу стверджувати, що в кінці ХХ ст. - на початку ХХІ ст. спеціальна лексика стає основним джерелом поповнення та оновлення словникового складу будь-якої мови, а також засобом карбування нових мовних одиниць [104 : 157].

Утворення нових слів-термінів за допомогою використання іншої мови є одним з найпродуктивніших засобів поповнення словникового складу. Іншомовна запозичена лексика в багатьох випадках задовольняла потреби термінологічної номінації на різних етапах розвитку мови, про що свідчить історія науки та техніки. Зараз заслуговує на увагу процес запозичення англо-американських термінів, оскільки нова термінологія в багатьох випадках виникає в США у зв'язку з передовими технологіями. Економічна взаємозалежність Сполучених Штатів та інших країн зростала в геометричній прогресії, про що свідчить заснування Міжнародного валютного фонду, який був створений з метою стабілізації курсів національних валют, Світового банку — багатонаціональної установи, яка поставила своїм завданням сприяння міжнародній торгівлі та економічному розвитку через надання позик тим країнам, що не можуть роздобути коштів для виходу на міжнародний ринок — і Загальної угоди з тарифів і торгівлі.

Ці події зумовили появу таких інтернаціонально відомих понять як International Monetary Found (IMF), General Agreement on Tariffs and Trade (GATT), які позначаються в німецькомовних текстах німецькими еквівалентами, у тому числі і кальками: Internationaler Währungsfonds (IWF), General Tarifs- und Handelsabkommen.

Зміни, що відбулися і відбуваються в економічному житті Німеччини й у всьому світі в цілому (тенденції до глобалізації та інтеграції), вимагають докорінних змін у підході до розв'язання економічних проблем. Впровадження нових науково-технічних технологій, які зазнали значного поширення в багатьох розвинутих країнах світу, вплинуло на формування та подальший розвиток економічної лексики сучасної німецької мови [96 : 47].

Тематична група економічної лексики засвідчує основну тенденцію до кількісних та якісних зрушень у лексиконі сучасної німецької мови та вдосконалення її системи. Вона дозволяє також визнати, що кожна наука постійно вдосконалює свою термінологію в міру розвитку й поглиблення наукових знань.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Отже, мова — це творчий процес, діалектична взаємодія неперервного творчого процесу творення та свободи індивідуального вираження і об'єктивної необхідності порозуміння та втілення в мові людського досвіду. Це дає нам можливість стверджувати пріоритети дослідження будь-яких мовних явищ в динаміці їх розвитку, а не як незмінну сталу систему мовних форм.

Власне, щодо терміна, основна його функція – виражати спеціальне поняття, яке може деталізуватися словом, окремо взятим словосполученням чи варіантом слова. У фіксації терміна повинні вміщатися лише ті терміни, які визначають поняття, що виражають найвищі шаблі класифікаційної ієрархії. Ці терміни є основою для утворення подальших функціональних зіставлень термінів.

Терміном банківської сфери є мовна одиниця, яка у всіх своїх значеннях чи в частині значень точно виражає спеціальне поняття банківської сфери, має закріплене дефініцією термінологічне значення відповідної галузі, входить до терміносистеми банківської сфери як невід'ємний її терміноелемент. Термінологію банківської сфери визначаємо як сукупність термінів на позначення понять, процесів, дій тощо банківської діяльності, пов'язаних між собою на семантичному, словотвірному та граматичному рівнях, яка піддається свідомому регулюванню й упорядкуванню. Терміносистему банківської сфери позначаємо як складну, цілісну, динамічну, структуровану систему взаємопов'язаних термінологічних одиниць, які позначають відповідні поняття цієї галузі та розвиваються за законами мови й під впливом позамовних чинників.

Семантика фахової термінології неодноразово розглядалася у багатьох лінгвістичних працях, зокрема у таких, в яких процес позначення вивчається у зв'язку з реалізацією в мовленні спеціалізованого терміну.

Проблематика функціонування терміну набуває актуальності, якщо в поле зору спеціалістів у галузі перекладу потрапляють способи відтворення змісту спеціалізованого терміну засобами української мови. Тому

диференціація термінологічних систем вихідної та цільової мови все частіше привертає увагу фахівців у галузі теорії та практики перекладу.

Для лексичного оформлення німецьких економічних текстів характерно в першу чергу накопичення лексичних одиниць всіх типів. Економічні терміни відрізняються від загальноживаних слів семантико-комунікативною специфікою, принциповою однозначністю, точністю, економічністю, номінативною і дистинктивною функціональністю, стилістичною нейтральністю та інформативною навантаженістю. Такі релевантні якості економічних термінів можуть створювати труднощі для перекладачі, які можуть бути подолані або не подолані. Однак при адекватному перекладі такі перепони мусять бути усунені.

Банківська німецькомовна термінологія має спільні термінологічні якості економічної лексики, але водночас характеризується своєрідною специфікою функціонування, оскільки банківська справа належить до найскладніших видів діяльності людини.

З огляду на посилений науковий інтерес до термінологічної семантики німецької та української мов специфіку перекладу німецької банківської термінології можна досліджувати в контрастивному плані. Міжмовна контрастивність проявляється насамперед у структурно-семантичних розбіжностях вихідної та цільової мови, які спостерігаються у сфері лексики та синтаксису. При відтворенні німецькомовної банківської термінології українською мовою виникають труднощі розуміння смислової структури терміну. Перекладачі без достатнього рівня фахових знань у банківській справі наштовхуються на проблеми розуміння тексту оригінала.

Безперечно, адекватний вибір фаховоорієнтованої банківської термінології у мові перекладу має велике значення для задоволення потреб в якісному обміні інформацією між представниками двох неспоріднених культур. Однак даний аспект не може розглядатися в якості домінантного. Не слід недооцінювати також мовний рівень, який теж не може бути абсолютизованим при здійсненні перекладацького трансферу. Тільки

комплексний підхід до відтворення банківських термінів українською мовою сприяє досягненню основної мети у перекладі – адекватності.

Комплексне дослідження терміносистем банківської сфери німецької та української мов дозволило виявити низку недоліків: багатозначність термінів у межах однієї терміносистеми, наявність неточностей у визначенні термінів, прояви синонімії термінів, випадки полісемії та омонімії термінів, надмірне вживання термінів іншомовного походження, наявність неузгодженості в застосуванні термінів фахівцями, неуніфікованість в орфографії термінологічних одиниць.

Дослідження термінології поділяється на етапи і вимагає комплексного застосування загальнонаукових та лінгвістичних методів. Виокремлено п'ять етапів дослідження, кожному з яких властивий свій комплекс методів. Перший етап дослідження зосереджений на формуванні теоретичної бази наукової розвідки та виокремленні німецьких та українських термінологічних одиниць і передбачає застосування описового методу, методу індукції та дедукції, методу суцільної вибірки та аналізу дефініцій. На другому етапі увагу зосереджено на етимології термінів та використано етимологічний аналіз, зіставний метод, метод класифікації та кількісний аналіз. На третьому етапі здійснюють комплексний аналіз структурних характеристик німецьких та українських терміносистем за допомогою словотвірного аналізу, методу класифікації, методу моделювання, аналізу безпосередніх складників та кількісних підрахунків. Четвертий етап дослідження передбачив аналіз семантичних особливостей термінів та виявлення лексико-семантичних відношень у межах досліджуваних терміносистем. задля цього було використано поєднання наступних аналізів: аналізу дефініцій та компонентного аналізу, а також структурно-морфологічний підхід та метод класифікації. П'ятий етап зосереджено на узагальненні та зіставленні отриманих результатів. Цей заключний етап вміщує в собі системний та зіставний методи.

РОЗДІЛ 2

ПАРАДИГМАТИЧНІ ВІДНОШЕННЯ В НІМЕЦЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ

Термінологічна лексика складає надзвичайно важливу частину словника будь-якої сучасної мови й акумулює результат інтелектуального розвитку її носіїв у певній галузі науки, що зумовлює розширення та розгалуження терміносистем, які потребують упорядкування, систематизації та стандартизації. Тісний зв'язок та взаємодія окремих компонентів термінологічної системи найвиразніше виявляється у сфері семантики, зокрема в таких її взаємопов'язаних категоріях, як синонімія, антонімія, полісемія, адже слова та їхні значення поєднуються в різні групи незалежно від нашої свідомості, підставою для такого групування є подібність або пряма протилежність за основним значенням [58 : 21]. Розвиток полісемії зумовлює виникнення омонімів, що призводить до розвитку синонімічних рядів, бо кожен новий смисл у слові прагне до втілення в окрему лексичну одиницю. Більша кількість антонімічних зв'язків передбачає більш ширшу смислову структуру слова, а отже, й розвиток на його основі нового синонімічного гнізда [68 : 431]. Типологічне дослідження цих мовних явищ у термінологічних системах кількох мов дозволяє виявити зв'язки між окремими елементами в межах кожної терміносистеми та розкрити їхню семантичну наповненість, а також встановити особливості їхнього функціонування, зумовлені внутрішніми законами мови.

Аналіз семантико-парадигматичних відношень (синонімії, антонімії, полісемії) є принципово важливим для систематизації терміносистеми, регламентування та уніфікації термінів.

2.1 Синонімічні відношення в терміносистемі банківської сфери

У кожній конкретній галузі знань є свої особливості вияву синонімічних відношень, це пов'язано із особливостями формування та структурою її

категорійно-поняттєвого апарату. Це стосується початкових етапів становлення термінології або періодів інтенсивної розробки чи нормування терміносистем [17 : 73]. Синонімія є характерним явищем тільки на ранніх етапах формування та розвитку термінологічних систем як результат словникової надмірності [37 : 13]. Поява нового поняття викликає появу відразу кількох термінів. Із часом зміст і обсяг нового поняття уточнюється, з'являється можливість відділити найяскравіші та найхарактерніші його ознаки і створити або вибрати з наявних термінів той, який відповідає поставленим вимогам [31 : 159]. Отже, один термін починає домінувати та відтісняє інші на задній план. Обраний термін повинен найповніше характеризувати та описувати поняття, оскільки він, крім номінативної, виконує ще й дефінітивну функцію. В основі номінації зазвичай закладена певна ознака, саме вона визначає внутрішню форму слова, тобто з наявних синонімів відбирається той, що має найінформативнішу внутрішню форму [72 : 33]. Оскільки термінологічні системи характеризуються динамічністю, природно-штучним характером утворення, то, очевидно, синонімію в них слід вважати явищем закономірним [77 : 328]. Таким чином, синонімія є ознакою не лише науки, яка зароджується, але й науки, яка розвивається, вдосконалюється. Основне завдання синонімії полягає в уточненні й деталізації думки фахівця.

Підхід до проблеми синонімії в термінології неодноразово змінювався. Існування кількох термінів для позначення одного поняття зумовлює звуження або розширення семантики одного з них, який у результаті може позначати цілком інше поняття [45 : 10]. Виходячи з вищесказаного припустимою може бути лише синонімія, що містить два терміни, один із яких є короткою формою іншого. Думку про негативний вплив синонімії на термінологію висловлює І. Кочан. Вона наголошує на тому, що в межах наукового стилю мови – синоніми небажані, навіть шкідливі, бо руйнують термін як дефінітивну одиницю [35 : 79]. Оскільки термін лежить поза експресією, модальністю, естетичними характеристиками, у термінології синоніми, варіанти повинні бути вилучені [63 : 52].

Однак існують і протилежні погляди. Синоніми в термінології є доречними, оскільки вони є необхідними для: 1) наукового означення поняття і тлумачення терміна (особливо іншомовного походження); 2) найточнішого вираження думки, особливо коли межа між поняттями нечітко окреслена; 3) уникання повторів одного й того самого слова чи словосполучення [57 : 116]. Термінні синоніми дуже корисні, бо кожен по-різному розкриває значення поняття [78 : 67]. Однак синонімія у термінології має риси, які відрізняють її від синонімії в загальноживаній лексиці. Передусім це те, що кожен складник синонімічного ряду виступає як окремий повноцінний термін. Синоніми в термінологічній лексиці – це терміни, що відносяться до одного й того ж денотата, але мають деякі відмінності у функціональному (поняттєвому) плані, а також можуть відрізнятися семантикою словотвірних елементів, ступенем неологічності тощо [34 : 5]. Термінологічна синонімія характеризується наявністю фоно-морфологічних варіантів з відношенням тотожності на рівні сигніфікату. На відміну від загальнолітературної мови, де синонімія вважається системотвірною категорією, у терміносистемах реалізується переважно тільки різновид синонімії. В зв'язку з тим, що терміни, які виражають певне поняття, не характеризують його різнобічно, вони є дублетами, що ввійшли в терміносистему внаслідок мовних контактів та різноспрямованих тенденцій у процесі її формування [37 : 90]. Деякі дослідники вважають, що синонімія є характерною для загальнолітературної мови, а дублетність – для термінологічної [24 : 152]. Інші автори стверджують, що синоніми можуть співвідноситися з одним поняттям або об'єктом і називають такі терміни дублетами [12 : 53; 1 : 40]. Проте деякі мовознавці наголошують, що в термінології паралельно функціонують як синоніми, так і дублети [82 : 49].

Більшість дослідників розуміє синоніми як слова однієї частини мови, що мають значення, які повністю або частково збігаються, а також здатні до взаємозамінності в контекстах [12 : 53]. Взаємозамінність вноситься до дефініцій синонімів у працях Л. А. Булаховського, Б. В. Горнунга та ін.. Проте, цій умові не відповідає жодна пара слів, які зараховують до розряду синонімів

[3 : 219]. Синонімами вважаються не лише слова, а й еквівалентні їм фразеологічні звороти, що за різного звучання називають одне явище об'єктивної дійсності, розрізняються відтінками основного, спільного для кожного з них значення чи віднесеністю до різних мовленнєвих стилів, або і одним, і іншим одночасно; здатністю до словотворення, виникнення форм суб'єктивної оцінки та сполучуваності з іншими словами [53 : 95]. Синоніми також характеризуються як усталені у вжитку ряди лексичних одиниць, що співвідносяться з одним або кількома пов'язаними між собою поняттями, певною мірою близькими за своїми семантико-стилістичними властивостями [7 : 13].

Отже, терміни-синоніми – це терміни, потенційні значення яких виявляють тотожний або близький предметно-логічний зміст. Під потенційним значенням терміна розуміємо значення, зумовлені двоїстою природою терміна: з одного боку, термін може мати одне значення (однозначність), а з іншого – термін може мати декілька смислів (багатозначність) [2 : 117].

Синонімія в термінологічній лексиці зумовлена наступними чинниками:

- неуніфікованістю термінології;
- постійним розвитком наук, в свою чергу це супроводжується появою нових понять та бажанням дати кожному поняттю найточнішу номінацію;
- наявністю застарілих назв, які використовуються в тій чи іншій мові паралельно з новими;
- відродження вдалих термінів, які за якихось причин не використовували протягом певного проміжку часу;
- паралельним вживанням іншомовного, запозиченого та автохтонного термінів;
- необхідністю економії мови, що породжує синонімію різних структурних рівнів;
- номінацією того самого поняття різними науковими школами чи вченими;

- необхідністю номінації за кількома номінативними типами [23 : 247].

Класифікація і характеристика синонімічних термінів є досить різноаспектною, зважаючи на їх структуру, склад та особливості функціонування. Взаємозамінність та варіантність термінологічної лексики дозволяє виділити два основні типи синонімічних відношень:

- семантичної тотожності (абсолютні синоніми);
- семантичної близькості (відносні синоніми).

Абсолютні синоніми відрізняються тим, що вони цілком тотожні за своїм семантичним складом [41 : 104], вони не вимагають контекстуальних умов. Лінгвісти називають абсолютні синоніми по-різному, тому в працях науковців можна зустріти такі дефініції абсолютних синонімів: точні синоніми; повні синоніми, тотожні синоніми; стовідсоткові синоніми; паралельні терміни; дублети; лексичні дублети; синонімічні дублети; термінологічні дублети.

Абсолютні синоніми в банківських терміносистемах української та німецької мов охоплюють більшість синонімічних рядів і утворюються такими способами:

- паралельне використання автохтонних термінолексем: золоте забезпечення = золотий запас; розподіл ризиків = подрібнення ризиків; платіжне доручення = доручення на оплату; внесок = вклад;

- паралельне вживання іншомовних термінологічних одиниць: *corporation* (лат) = *compagny* (франц.) = *firma* (італ.) = *business* (англ.) = *f*, *Komagnie* (нім.); *корпорація* (лат.) = *компанія* (франц.) = *фірма* (італ.) = *бізнес* (англ.) = *компанія* (нім.); *code* (франц.) = *siper* (араб.) = *number* (лат.) = *m*, *Kode* (нім.); *код* (франц.) = *шифр* (франц.) = *номер* (лат.) = *код* (нім.). Ці приклади є свідченням того, що синонімічні ряди формуються з ідентичних запозичень різних мов, що дає підстави стверджувати наявність спільного синонімічного фонду;

- паралельне вживання термінологічних одиниць іншомовного та автохтонного походження: *credit* (лат.) = *m*, *Kredit* = *n*, *Darlehen*; *кредит* (лат.) = *кредит* = *позика*; *contract* (лат.) = *f*, *Vereinbarung* = *m*, *Vertrag*; *контракт*

(лат.) = *угода* = *договір*; *profit* (< франц.) = *n*, *Einkommen* = *m*, *Gewinn*; *профіт* (< франц.) = *дохід* = *прибуток*; *bankruptcy* (< італ.) = *m*, *Bankrott*; *банкрутство* (< італ.) = *боргова неспроможність*. Найчастіше абсолютні синоніми потрапляли до синонімічних рядів з латинської, французької та англійської мов, рідше – з італійської. Цей тип синонімічних відношень часто трактується як дефінітивна синонімія [11: 57]. Суть цього явища полягає в тому, що значення малозрозумілого або незрозумілого іншомовного терміна розкривається зрозумілішим словом автохтонного походження.

Використання синонімів як засобу лексикографічної інтерпретації слова є одним із головних завдань сучасних великих академічних словників [51 : 26]. В українській мові іншомовний компонент набуває такої ж словотвірчої гнучкості, як і власномовний (наприклад, від терміна *кредит* утворюються похідні – *кредитний*, *кредитівка*, *кредитор*, *кредитування*, *кредитоспроможний*), а інколи й більшого розгалуження (від терміна *контракт* утворюються похідні – *контрактний*, *контрактація*, *контрактивний*, яких не має власномовний термін *угода*);

- паралельне функціонування термінів повної і короткої форми:

державний банк = *держбанк*; *фінансовий відділ* = *фінвідділ*; *державний кредит* = *держкредит*; *OnlineBanking* = *eBanking* (*здійснення банківських операцій онлайн*);

- паралельне функціонування складних слів, що є більшою мірою характерним для німецької мови, ніж для української: *m*, *Aktieninhaber* = *m*, *Anteilbesitzer*; *m*, *Geldautomat* = *m*, *Geldausgabeautomat*; *кредитоздатність* = *кредитоспроможність*;

- паралельне використання однослівного терміна і терміна-словосполучення, що є регулярнішими в українській термінології: *запорука* = *кредитне поручительство*; *банкноти* = *паперові гроші*; *банкрутство* = *платіжна неспроможність*; *f*, *Note* = *f*, *Banknote*;

- паралельне вживання терміна-аббревіатури і словосполучення, що є однаковою мірою характерним для німецької та української мов: *EZB* = *f*,

Europäische Zentralbank / ЄЦБ = *Європейський центральний банк*; *FRS* = *Federal Reserve System* / ФРС = *Федеральна резервна система*; *BIZ* = *Bank für internationalen Zahlungsausgleich* / БМР = *Банк міжнародних розрахунків*. В окремих випадках збіг синонімічних пар цього типу в німецькій і українській мові є абсолютним, проте фіксується okazionalно. Серед німецької термінологіки фіксуємо й омоакроніми (аббревіатури, тотожні з повнозначними словами): *FIN* = *Fahrzeug Identifizierungsnummer*, *BHI* = *Bank für Handel und Industrie*, *IBB* = *Internationales Bankhaus Bodensee*. Омоакроніми не є характерними для української банківської термінологіки.

Вагому частину абсолютних термінів-синонімів становлять варіанти – абсолютні синоніми, отримані варіацією форми терміна без порушення тотожності значення. У лінгвістичних дослідженнях питання про співвідношення синонімії й варіантності в термінах є дискусійним. Деякі дослідники вважають синонімію виявом варіантності. Інші автори зазначають, що саме варіантність є виявом синонімії. Ще інші мовознавці поділяють думку про функціонування у термінології як синонімів так і варіантів та розглядають їх як окремі явища [65 : 74].

Отже, терміни-варіанти – це тотожні за значенням спільнокореневі термінологічні одиниці, що відрізняються деякими розбіжностями знакової форми в межах того самого номінанта: місцем наголосу, фонетичним варіюванням, афіксами або їхнім поєднанням [62 : 23].

Згідно з цим трактуванням виділяємо такі групи варіантів термінів:

1) фонетичні варіанти: серед банківської термінологічної лексики трапляється явище подвійної орфографії, яке з'явилося внаслідок транслітераційного освоєння запозичених термінів: *валюта вільно конвертована* = *валюта вільно конвертовна*; *брокераж* = *брокредж*; *дискаунт* = *дисконт*; *m*, *Cheque* = *m*, *Scheck*; *n*, *Indossament* = *f*, *Indossierung*; *m*, *Indossateur* = *m*, *Indossat*. Фонетичні варіанти серед автохтонних терміноодиниць банківських термінологій як української, так і німецької мов трапляються okazionalно;

2) морфологічні варіанти: *n*, *Abklärungskonto* = *m*, *Clearingkonto* = *m*, *Abkommenskonto*; *f*, *Finanzausstattung* = *finanzielle Ausstattung*, *kontrollierte Inflation* = *kontrollierbare Inflation*; *бенефіціар* = *бенефіціарій*; *доміцил* = *доміцилій*; *позичковий капітал* = *позиковий капітал*; *кредитовий баланс* = *кредитний баланс*; *несплачений борг* = *невиплачений борг*;

3) синтаксичні варіанти, що розрізняються порядком компонентів (із прийменником або без нього): *аукціон на купівлю* = *купівельний аукціон*; *дохід від дивіденда* = *дивідендний дохід*; *інвестиційний портфель* = *портфель інвестицій*; *дивідендне покриття* = *покриття дивіденду*; *m*, *Wechselkurs* = *Kurs de Wechsels*; *m*, *Absatzmarkt* = *Markt des Absatzes*;

4) комбіновані варіанти – розбіжності плану вираження виявляються в термінах на різних мовних рівнях. Найрегулярнішими є акцентно-словотвірні варіанти, які характерні більшою мірою для української термінологічної лексики: *борг* = *заборгованість*; *клієнтурний* = *клієнтський*; *витрати* = *випрати*.

Відносні синоніми характеризуються лише частковим збігом визначальних ознак. Взаємозамінність відносних синонімів обмежена та здійснюється на основі контексту [56 : 9]. Відносні синоніми у термінології банківської сфери можуть утворюватися такими способами:

- використанням спільнокореневих, але різнофіксальних утворень, що позначають, крім значення процесу, ще й значення результату: *переоцінювання* – *переоцінка*; *знецінювання* – *знецінення*; *ануляція* – *анулювання*; *індексування* – *індексація*; *інвестування* – *інвестиція*. Синонімічні пари наведеного зразка є регулярнішими в українській термінолексичі;

- використанням спільнокореневих, різнофіксальних утворень, що відрізняються семантикою словотвірних компонентів. Уживання таких синонімів визначається контекстом, наприклад: *оплата*, *сплата*, *виплата* (*оплата банківських послуг*, *сплата кредиту*, *виплата дивідендів*). Такі синонімічні відношення характерні для української термінології;

Приклади свідчать, що способи утворення відносних синонімів по-різному знаходять відображення в досліджуваних терміносистемах, що зумовлено відмінностями обох мов.

У класифікації термінів-синонімів можемо виділити такі спільні для німецьких і українських синонімічних рядів структурні типи:

1) терміни-однослови – терміни-однослови: *контроль = перевірка; штраф = пеня; процент = відсоток; n, Prozent = m, Zins; n, Gewinn = m, Profit;*

2) терміни-однослови – терміни-словосполучення: *сальдо = резервний фонд; номінал = номінальна вартість; f, Sachanlage = n, materielle Gut;*

3) терміни-словосполучення – терміни-словосполучення: (здебільшого із спільним одним компонентом): *f, Termingeldanlage = f, Festgeldanlage; баланс зовнішній = екстерн баланс; вартісні папери = цінні папери;*

4) терміни-словосполучення – аббревіатура: *картковий рахунок = КР; платіжна система = ПС; Datenträgeraustauschformat = DTAUS; Europäische Wirtschafts- und Währungsunion = EWWU.*

Синонімічні ряди різняться і кількісно, вони можуть формуватися з двох і більше компонентів. Щодо кількісного наповнення синонімічних рядів, то в німецькій і в українській терміносистемах виділяємо такі групи:

1) двокомпонентні;

2) трикомпонентні;

3) чотири-п'ятикомпонентні, які трапляються вкрай рідко в обох терміносистемах.

Збіг кількості компонентів в ідентичних синонімічних рядах німецької та української мов не є абсолютним, наприклад: *f, Kreditgewährung = f, Krediteinräumung = f, Kreditierung; f, Nationalwährung = f, Landeswährung = f, Binnenwährung; f, Hypothek = m, Insatz = n, Grundpfand.*

Згідно з класифікацією Т. В. Михайлової [48 : 3], запропонованою для термінів-антонімів, поділяємо синонімічні ряди банківських термінів на три групи:

1) атрибутиви, що мають синонімічне відношення в загальноживаній мові;

2) атрибутиви, що мають синонімічні відношення і в інших терміносистемах;

3) атрибутиви, що перебувають у синонімічних відношеннях лише в межах банківської терміносистеми, тобто в загальноживаній лексиці не є синонімами.

Отже, функція синонімії в термінології полягає в утворенні та деталізації понять, явищ, процесів банківської діяльності. Аналітичний аналіз німецьких та українських банківських термінів-синонімів свідчить про наявність абсолютних та відносних синонімічних відношень. Встановлено кількісне переважання абсолютних синонімів у терміносистемах досліджуваних мов. Вагому частину абсолютних синонімів банківської лексики становлять термініваріанти, а саме: фонетичні, морфологічні, синтаксичні та акцентно-словотвірні. Відносні синоніми в досліджуваних термінологіях здебільшого представлені однокореновими лексемами, проте різноафіксальними в українській мові та з різними прийменниками в німецькій мові. Ми дійшли висновку, що у синонімічні відношення вступають автохтонні та запозичені терміни, однокомпонентні терміни, складні слова, складноскорочені терміни, словосполучення та аббревіатури. Із результатів дослідження помітно, що регулярними в обох терміносистемах є двоконпонентні словосполучення із спільним головним терміноелементом. І в німецькій, і в українській термінології найширше представлені двоконпонентні та триконпонентні синонімічні ряди. Проте збіг кількості компонентів в ідентичних синонімічних рядах досліджуваних мов не є абсолютним.

2.2 Антонімічні відношення в терміносистемі банківської сфери

В той час коли термінологічна синонімія лишає термінологію точності та конкретності, вносить варіативність, то антонімічні відношення – це прояв її

системності та цілісності. Утворення антонімічних пар у термінології завжди цілеспрямоване й обґрунтоване, адже використовується для позначення крайніх полюсів термінологічного поля, з урахуванням логічних можливостей термінологічної системи. Кожен складова антонімічної пари є окремим повноцінним терміном та характеризується своєю стилістичною нейтральністю. Саме це відрізняє антонімічні пари в термінологічній лексиці від аналогічних у літературній мові, де лексичні одиниці набувають стилістичних нюансів.

Питання існування антонімічних відношень у термінології є дискусійним у лінгвістичних дослідженнях. Деякі науковці схиляються до думки, що термінологічній лексиці не властива здатність до антонімічного протиставлення [52 : 85]. А деякі в свою чергу заперечують існування однокоренових антонімів, хоча ця думка й суперечить строгій логічності протилежних понять [5 : 39]. У сучасних мовознавчих розвідках переважна більшість науковців не заперечують існування антонімії в термінологічній лексиці і стверджують, що «антонімія як семасіологічна категорія невід’ємна від термінологічних систем, що номінативно систематизують наукові поняття – складну багату мережу протиставлень, що сприяє суттєвому впорядкуванню термінологічної сфери» [54 : 188]. Антонімія не ускладнює термінологічні системи, а навпаки, активно допомагає з’ясувати і розмежувати значення синонімічних, полісемічних, а також паронімічних слів. Виявлення антонімічних відношень у термінолексичній допомігає систематизувати поняття, точніше визначити їх місце в терміносистемі, адже часто навіть пояснення через протилежне є ефективним способом доведення істини [81 : 192].

Дослідники також наголошують, що антоніми не порушують, а підкреслюють виявлення мовної системності, бо ґрунтуються на відмінності всередині одного і того ж явища (якості, властивості, стану, руху, тощо) [32 : 20]. Лінгвісти також вважають, що антонімія в термінології репрезентована чи не ширше ніж у загальнолітературній мові [18 : 25]. Науковці підкреслюють співвідносність антонімічних лексем, тобто значення антоніма набирає протиставлення лише в порівнянні його з іншим антонімом. Узяті окремо

лексеми антонімічних пар протиставних характеристик не виявляють. Тому для визначення, чи є слово антонімом, слід знайти відповідну одиницю з протилежним значенням [50 : 122–123].

Отже, терміни-антоніми ми можемо характеризувати цілком визначеними парадигматичними властивостями, фронтальною протилежністю і розрізненням за диференційною ознакою, тісно пов'язаною з її основною дефінітивною функцією [54 : 186]. Антонімічними вважаються такі лексеми з протиставними співвідносними значеннями, що перебувають у взаємній залежності й характеризують явище одного плану [60 : 5]. Велика кількість мовознавці антонімами називають не лише слова (переважно однієї частини мови) з протилежним значенням, а й їхні окремі значення, стійкі словосполучення, афікси, граматичні форми, зокрема синтаксичні конструкції, що поєднуються певною семантичною спільністю, розрізняються на цій самій основі максимально протилежними значеннями [76 : 27].

Отже, проаналізувавши твердження відомих науковців, антонімами можемо вважати такі лексичні одиниці, значення яких пов'язані відношеннями зіставлення діаметрально протилежних ознак тотожної якості як основи семантичної опозиції. Опозиція стає можливою лише тоді, коли між її членами існують не тільки розпізнавальні, а й спільні ознаки, тому різниця між ними виокремлюється тільки на тлі тотожності [20 : 238].

Антонімічні пари утворюють терміни, яким притаманні однорідні ознаки, несумісні ознаки та дихотомія спільної родової ознаки. Наприклад, терміни *externe Zahlung* та *interne Zahlung* виступають видовими назвами одного родового поняття (розрахунок) і одночасно вказують на його протилежні ознаки за способом виникнення (внутрішній і зовнішній), при цьому родовій ознаці властива дихотомія.

Нами були проаналізовані статті економічних термінологічних словників української та німецької мов та зафіксовано низку антонімічних пар в кожній із терміносистем.

Результати дослідження дозволяють нам стверджувати, що явище антонімії характерне для терміносистем банківської сфери як української, так німецької мов. Антонімічні лексеми утворюють елементарні мікрополя і є необхідним засобом вираження протилежних відношень між поняттями досліджуваних термінологічних одиниць.

На рівні антонімічних відношень німецька банківська лексика, як і українська, є досить різноманітною за складом та ступенем протилежності. Залежно від типу протилежності банківські терміни-антоніми німецької та української мов поділяються на такі класи:

1) терміни-антоніми, які виражають контрадикторну протилежність і утворюють пари, члени яких позначають полярно протилежні поняття та взаємовиключають один одного, тобто заперечення одного з них дає визначення іншого. Прикладами контрадикторної антонімії можуть слугувати пари спільнокоренових термінів, один з яких утворений за допомогою словотвірного префікса зі значенням заперечення або відсутності певної ознаки, наприклад: *liquide Mittel – illiquide Mittel = ліквідні засоби – неліквідні засоби; n, Umlaufvermögen – n, Anlaufvermögen = оборотні активи – необоротні активи; f, Rentabilität – f, Unrentabilität = рентабельність – нерентабельність; n, Aufgeld = m, Agio – n, Abgeld = m, Disagio = ажіо – дисажіо; gesicherte Anleihe – ungesicherte Anleihe = забезпечена позика – незабезпечена позика.*

Контрадикторні терміни можуть також бути виражені різнокореновими лексемами із протилежним значенням та складними термінологічними сполуками, у яких у антонімічних відносинах перебуває тільки один із компонентів складного терміна: *m, Geldnehmer – m, Geldgeber = дебітор – кредитор; Bankaktiva – Bankpassiva = активи банку – пасиви банку; n, Höchstzinssatz – n, Mindestzinssatz = максимальний відсоток – мінімальний відсоток;*

2) терміни-антоніми, що виражають контрарну протилежність і передбачають існування проміжного терміна. У контрарному зіставленні

утворюється антонімічний ряд, де лише крайні члени виражають антонімію, а середні вказують на збільшення чи зменшення якісної ознаки. Такі термінологічні ряди не є типовими для досліджуваних терміносистем. Прикладом можуть бути наступні: *hohe Inflation – gemäßigte Inflation – niedrige Inflation* = висока інфляція – помірна інфляція – низька інфляція; *hohe Zinsen – niedrige Zinsen – minimale Zinsen* = високий відсоток – низький відсоток – мінімальний відсоток; *langfristiger Kredit – mittelfristiger Kredit – kurzfristiger Kredit* = довготерміновий кредит – середньотерміновий кредит – короткотерміновий кредит. Ці антонімічні ряди є ідентичними в досліджуваних термінологіях обох мов.

3) терміни-антоніми, що виражають комплементарну протилежність і передбачають не взаємозаперечення, а навпаки додатковість (комплементарність), це означає, що складники таких пар не містять у собі жодної негативної ознаки, а несуть лише нейтральну сутність. Комплементарну пару також не можна розширити шляхом додавання проміжного компонента. Наприклад, *festgelegter Kurs – frei schwebender Kurs (der Währung)* = фіксований курс – змінний курс (валюти); *ausländische Währung – nationale Währung* = національна валюта – іноземна валюта; *innere Anleihe – äußere Anleihe* = внутрішня позика – зовнішня позика; *unkündbare Hypothek – kurzfristige Hypothek* = безстрокова іпотека – короткострокова іпотека;

4) терміни-антоніми, які позначають векторну протилежність різноспрямованих ознак, дій, властивостей. Вони включають в себе усі семантичні характеристики комплементарних антонімів, що доповнюються лише наявністю спрямування, тому ми повноправно можемо вважати різновидом вище згаданих. Прикладом можуть слугувати наступні: *ein Konto eröffnen – ein Konto löschen* = відкривати рахунок – закривати рахунок; *Geld einzahlen – Geld abheben* = вносити гроші – забирати гроші; *Zinsen erhalten – Zinsen entrichten* = одержувати відсотки – сплачувати відсотки.

Ця класифікація дає нам усі підстави стверджувати, що в термінологічних системах, які ми досліджували, найширше представлені антонімічні

відношення контрадикторного та комплементарного типу і значно рідше – контрарного та векторного.

Після проведення структурного аналізу антонімічних лексичних одиниць банківської сфери української та німецької мов ми можемо виділити різнокореневі та спільнокореневі антонімічні пари.

У антонімах, що мають різні корені, значення протилежності виражається шляхом семантичного протиставлення різнокоренових морфем. Прикладами такого типу антонімії виступають наступні антонімічні пари: *nationale Währung* – *ausländische Währung*; *f, Elastizität der Nachfrage* – *f, Elastizität des Angebots*; *m, Gewinn* – *f, Ausgabe*.

Ми також можемо зафіксувати, що серед різнокоренових антонімів у терміносистемах присутня незначна кількість інтернаціональних лексем, які запозичилися парами, наприклад: *f, Inflation* – *f, Deflation*; *m, Debitor* – *m, Kreditor*; *m, Haftungshöchstbetrag* (– *m, Haftungsminimalbetrag*; *n, Höchstzinssatz* – *n, Mindestzinssatz*.

Спільнокореневі антоніми в досліджуваних терміносистемах реалізуються наступним чином:

1) шляхом чергування префікса з нулем префікса: *gesichertes Darlehen* – *ungesichertes Darlehen* = *забезпечена* – *незабезпечена позика*; *direkte Haftung* – *indirekte Haftung* = *умовне зобов'язання* – *безумовне зобов'язання*; *rechtmäßiger Besitzer* – *unrechtmäßiger Besitzer* = *законний власник* – *незаконний власник*; *n, Umlaufvermögen* – *n, Anlagevermögen* = *обігові активи* – *необігові активи*; *persönliches Konto* – *unpersönliches Konto* = *особовий рахунок* – *безособовий рахунок*.

Найрозповсюдженішими префіксами протилежного значення в цій категорії в німецькій мові є *un-*, *in-*, *im-*, *nicht-*, а в українській – *не-* та *без-*. Хоча в банківській терміносистемі фіксуємо й антонімічну пару інтернаціоналізмів, яка утворена префіксальним шляхом: *agio* – *disagio* = *ажіо* – *дисажіо*;

2) шляхом використання парних полярних префіксів: *interne Prüfung* – *externe Prüfung* = внутрішній аудит – зовнішній аудит; зареєстровані акції – незареєстровані акції;

3) шляхом використання парних полярних суфіксів, які фіксуються переважно в антонімічних парах іменників німецької мови: *m, Indossat* – *m, Indossant* = *indocat* – *indocant*; *m, Trassant* – *m, Trassat* = *векседавець* – *векселеотримувач*. Антонімічні відношення даного типу зустрічаються однаковою мірою як в німецькій, так і в українській термінологічних системах.

4) шляхом використання парних полярних прийменників: *über Nominalwert* – *unter Nominalwert* = вище номіналу – нижче номіналу; *ex Zinsen* – *samt Anhang* = з відсотками – без відсотків.

Цей тип формування антонімічних пар частіше вживається в німецькій термінологічній лексиці.

5) шляхом утворення складних слів, які фіксуються переважно в українських антонімічних парах: *короткострокова позика* – *середньострокова позика* – *довгострокова позика* (*kurzfristiger Kredit* – *mittelfristiger Kredit* – *langfristiger Kredit*); *векседавець* – *векселеотримувач* (*m, Trassant* – *m, Trassat*); *платоспроможність* – *неплатоспроможність* (*f, Solvenz* – *f, Insolvenz*).

Провівши аналіз ми можемо стверджувати, що спільнокореневі антоніми в досліджуваних термінологічних системах представлені переважно більшою кількістю, ніж різнокореневі. Хоча ядром банківських термінологічних систем є антонімічні терміни-словосполучення з протиставлюваними значеннями, які мають головний компонент і залежний. Переважно в ролі головного компонента виступає іменник, який виражає родові поняття даної термінологічної системи. Залежні компоненти представляються прикметниками, дієприкметниками, числівниками, іменниками (з прийменником чи без нього) і виражають протилежні ознаки родового поняття. Серед таких термінів двокомпонентні утворення становлять найбільшу групу:

befristete Tratte – unbefristete Tratte = строкова –безстрокова тратта; fremdes Kapital – eigenes Kapital = позиковий капітал – власний капітал.

Збіг кількості компонентів в ідентичних антонімічних словосполученнях німецької та української мов не є абсолютним, тому і кількість відповідних словосполучень у досліджуваних мовах не є ідентичною.

У досліджуваних терміносистемах функціонують антонімічні пари паронімів, які є запозиченими лексемами як в німецькій, так і в українській мовах: *m, Trassant – m, Trassat, m, Indossat – m, Indossant, f, Solvenz – f, Insolvenz, гонорат – гонорант, жураг – журант, індосат – індосант, доміциліат – доміциліант, ліквідат – ліквідант, протестат – протестант, трасат – трасант*. Приклади засвідчують незначне переважання паронімічних термінів в українській мові. За основу класифікації термінів-словосполучень беремо класифікацію, запропоновану Т. В. Михайловою [48 : 3], яка базується на відмінностях протиставлюваних атрибутів. Відповідно компоненти, що протиставляються в термінах-словосполученнях, поділяються на три групи:

1) атрибутиви, що мають антонімічні зв'язки і в загальноживаній мові:

eröffnen – abschließen = відкривати – закривати (Konto eröffnen – Konto abschließen = відкривати рахунок – закривати рахунок); hohe – gemäßigte – niedrige = високий – помірний – низький (hohe Inflation – gemäßigte Inflation – niedrige Inflation = висока інфляція – помірна інфляція – низька інфляція); kurzfristig – langfristig = довгостроковий – короткостроковий (kurzfristige Einlage – langfristige Einlage = довгостроковий внесок – короткостроковий внесок);

2) атрибутиви, що антонімізуються і в інших терміносистемах, зокрема в архітектурній, юридичній, лінгвістичній та термінології точних наук: *horisontal – vertikal = горизонтальний – вертикальний (horisontale Fusion – vertikale Fusion = горизонтальне злиття – вертикальне злиття); äußerliche – innerliche = внутрішній – зовнішній (äußerlicher Vertrag – innerlicher Vertrag = внутрішній контракт – зовнішній контракт); rechtmäßiger – unrechtmäßiger = законний –*

незаконний (*rechtmäßiger Besitzer* – *unrechtmäßiger Besitzer* = законний власник – незаконний власник);

3) атрибутиви, що перебувають в антонімічних зв'язках лише в межах банківської терміносистеми: *innere Anleihe* – *äußere Anleihe* = внутрішня позика – зовнішня позика; *belegmäßiger Wechsel* – *belegloser Wechsel* = документована тратта – недokumentована тратта; *befristete Tratte* – *unbefristete Tratte* = строкова тратта – безстрокова тратта; *fester Wechselkurs* – *frei schwebender Wechselkurs* = фіксований валютний курс – змінний валютний курс. Приклади засвідчують, що антонімічні пари такого типу є регулярнішими в німецькій банківській термінологічній лексиці, аніж в українській.

Одним із виявів системних відношень у терміносистемах є зв'язок антонімії та синонімії, тобто в антонімічній парі протилежне значення може бути виражене кількома термінами-синонімами. Подібні парадигматичні відношення отримали в дослідженнях різні назви: термінологічне антонімічно-синонімічне об'єднання [48 : 14], антонімо-синонімічний блок [25 : 62; 43 : 109; 47 : 73]. Антонімо-синонімічні зв'язки в досліджуваних терміносистемах реалізуються в таких структурах:

1) парній чотиричленній: рахунок активу = готівковий рахунок – рахунок пасиву = безготівковий рахунок (n, *Passivkonto* – n, *Aktivkonto*); векселедавець = трасант – векселеотримувач = трасат (m, *Trassant* – m, *Trassat*,); індосат = жират – індосант = жирант (m, *Indossat* – m, *Indossant*); f, *Innenanleihe* = f, *Inlandsanleihe* – f, *Außenanleihe* = f, *Auslandsanleihe* (внутрішня позика – зовнішня позика = закордонна позика); *samt Anhang* = *verzinsbar* – *ex Zinsen* = *zinslos* (з відсотком – без відсотка);

2) парній шестичленній: m, *Aktivvermögen* = n, *Gewinn* = n, *Einkommen* – m, *Passivvermögen* = m, *Verlust* = m, *Geldaufwand* (активи = прибутки = надходження – пасиви = видатки = витрати); *feste* = *stabile* = *konvertierbare Währung* – *unkonvertierbare* = *weiche* = *nicht konvertierbare Währung* (тверда = конвертована валюта – неконвертована валюта);

3) непарній: позиковий капітал – статутний капітал = власний капітал (n, Fremdkapital – n, Eigenkapital); n, Blankokredit = n, Personalkredit = n, Kredit ohne materielle Sicherheit – n, Realkredit = n, gesicherte Kredit (бланковий кредит = кредит без забезпечення = незабезпечений кредит – забезпечений кредит).

Аналіз антонімо-синонімічних лексем банківської терміносистеми свідчить про те, що збіг синонімічних рядів у антонімічних парах не є абсолютним, але все ж таки ми можемо зафіксувати наявність більшості структурних типів антонімо-синонімічних об'єднань у термінологічних системах німецької та української мов. Отже, антонімія в термінологічних системах виконує систематизувальну функцію, за її допомогою надається вичерпна характеристика понять, явищ, процесів банківської діяльності. Зіставний аналіз банківських термінів-антонімів німецької та української мов на семантичному рівні свідчить про наявність контрадикторних, контрарних, комплементарних та векторних антонімічних відношень. Проте як в німецькій, так і в українській мовах терміни-антоніми контрадикторного та комплементарного типу представлені значно ширше, ніж векторні та контрарні. Нами було встановлено, що в обох досліджуваних термінологічних системах переважають спільнокореневі антоніми. Із результатів дослідження випливає, що найбільш регулярними в обох термінологічних системах є двокомпонентні словосполучення. Наявність антонімічно-синонімічних відношень в аналізованих терміносистемах фіксуємо у спільнокореневих і різнокореневих антонімічних рядах.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Банківська термінологія німецької та української мов – це організована система взаємозумовлених і взаємопов'язаних номінацій, об'єднаних семантико-парадигматичними відношеннями синонімії, антонімії, полісемії.

Функція термінологічної синонімії полягає в уточненні та деталізації думки фахівця, терміни-синоніми є ознакою науки, яка розвивається та вдосконалюється. Взаємозамінність та варіантність термінів дозволяє виділити два основні типи синонімічних відношень: семантичної тотожності (абсолютні синоніми) та семантичної близькості (відносні синоніми). Абсолютні синоніми в банківській термінології української та англійської мов охоплюють більшість синонімічних рядів. Вагому частину абсолютних синонімів становлять терміні-варіанти, а саме: фонетичні, морфологічні, синтаксичні та акцентно-словотвірні. Фонетичні варіанти фіксуємо регулярніше серед запозичених лексем, аніж серед автохтонних у досліджуваних терміносистемах. Проте акцентно-словотвірні варіанти є властивими тільки українській термінології.

Відносні синоніми здебільшого представлені однокореновими лексемами. Приклади засвідчують, що способи творення відносних синонімів по-різному знаходять відображення в аналізованих терміносистемах. Тоді як в українській термінології синонімічні ряди утворюються шляхом додавання різних афіксів, то в англійській вибірці визначаємо тенденцію приєднання різних прийменників до ключової лексики. У синонімічні відношення вступають запозичені та власномовні лексеми, серед яких визначаємо однокомпонентні терміни, складні слова, складноскорочені терміни, словосполучення та аббревіатури. Найактивнішими компонентами синонімічних рядів досліджуваної вибірки є двокомпонентні терміносполуки із спільним терміноелементом. В німецькій та українській термінологіях найширше представлені двокомпонентні та трикомпонентні синонімічні ряди.

Антонімічні пари в термінології формують номінації, яким притаманні однорідні ознаки, несумісні ознаки та дихотомічність родової ознаки.

Антонімічні лексеми утворюють елементарні мікрополя і є необхідними для вираження протилежних відношень між поняттями досліджуваних термінологій. Серед німецьких та українських термінів зафіксовано антонімічні пари, які виражають контрадикторну, контрарну, комплементарну та векторну протилежність. В аналізованій вибірці обох мов переважають антонімічні відношення контрадикторного та комплементарного типу. У банківських терміносистемах як української, так і німецької мов абсолютну більшість становлять спільнокореневі антоніми, які реалізуються шляхом використання полярних суфіксів чи префіксів. Використання парних полярних прийменників характерне для англійської мови, що зумовлено аналітичним характером граматичного складу мови. Проте найбільшу групу термінів досліджуваних мов становлять двокомпонентні терміни-антоніми із спільним опорним словом-іменником. Антонімічно-синонімічні відношення в аналізованих терміносистемах вважаємо виявом системності та фіксуємо в спільнокореневих та різнокореневих рядах. У зіставленні антонімічно-синонімічних блоків аналізованої вибірки досліджуваних мов виявляємо поодинокі збіги синонімічних рядів у антонімічних парах.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ З НІМЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Термінологічна лексика є важливою частиною словника будь-якої сучасної мови й збирає результат інтелектуального розвитку її носіїв у певній сфері науки, що зумовлює розширення та розгалуження терміносистем, які потребують упорядкування, систематизації та стандартизації. Тісний зв'язок та взаємодія окремих компонентів термінологічної системи найвиразніше проявляється у сфері семантики, зокрема в таких її взаємопов'язаних категоріях, як синонімія, антонімія, полісемія, адже слова та їхні значення поєднуються в різні групи незалежно від нашої свідомості, підставою для такого групування є подібність або пряма протилежність за основним значенням [58 : 21]. Розвиток полісемії зумовлює виникнення омонімів, що призводить до розвитку синонімічних рядів, бо кожен новий сенс у слові прагне до втілення в окрему лексичну одиницю. Більша кількість антонімічних зв'язків передбачає, ширшу смислову структуру слова, а отже, й розвиток на його основі нового синонімічного гнізда [67 : 53]. Типологічне дослідження таких мовних явищ у терміносистемах кількох мов дозволяє виявити зв'язки між окремими елементами в межах кожної терміносистеми та розкрити їхню семантичну наповненість, а також встановити особливості їхнього функціонування, зумовлені внутрішніми законами мови.

Аналіз семантико-парадигматичних відношень (синонімії, антонімії, полісемії) є принципово важливим для систематизації терміносистеми, регламентування та уніфікації термінів.

3.1 Перекладацькі особливості полісемічних термінів з німецької на українську мову

Слово як основна мовна одиниця здатне співвідноситися із позамовними явищами та їх еволюцією, тому воно не залишається незмінним, а може змінюватися відповідно до потреб людини. Виявом цієї потенції є багатозначність, яку слід розглядати не тільки як стан, але і як процес, адже будь-яке моносемантичне слово евентуально може набути статусу багатозначного [29 : 128]. Говорячи про багатозначність, послуговуємося терміном полісемія, бо він уживається в науковій літературі для позначення саме лексичної багатозначності.

Полісемія – це вживання одного й того самого слова у двох або більше значеннях, або, іншими словами, наявність у семантичній структурі слова більше ніж одного значення.

Незважаючи на те, що у фаховій мові явище полісемії небажане, оскільки порушує зумовлене потребами спеціальної номінації прагнення до збереження однозначної відповідності між референтом і знаком, що його номінує, воно широко представлене в термінології. Наприклад, ознака багатозначності характерна для 40% німецьких банківських термінів [79 : 76], а в «терміносистемах багатьох наук значно легше знайти багатозначний термін, аніж однозначний» [42 : 46].

У процесі дослідження німецьких банківських термінів на синхронному зрізі проаналізували 935 полісемічних термінів. Серед них: 752 іменники (80,4%), 131 дієслово (14%), 52 прикметники (5,6%). Переважна більшість термінів – двозначні – 581 одиниця (62,1%), наприклад: *der Artikel* 1. Warengattung "артикул, товар"; 2. *Vertragspunkt* "стаття, пункт"; *dienstlich* 1. den Dienst betreffend "службовий, діловий"; 2) *offiziell* "офіційний".

Три значення мають 277 термінів (29,1%), наприклад: *effektiv* 1. *wirklich* "фактичний дійсний"; 2. *wirksam* "дієвий ефективний"; 3) *verfügbar* "наявний";

die Einziehung 1. Inkasso "інкасація"; 2. Eintreibung "забирання, позбавлення"; 3. Konfiskation "конфіскація".

Чотири значення зафіксовано в 54 термінів (5,8%), наприклад: *die Entlastung* 1. Billigung "погодження"; 2. Gutschrift "занесення в кредит"; 3. Befreiung von etwas "звільнення від обов'язків"; 4. Erleichterung "зменшення навантаження"; *die Order* 1. dienstliche Anweisung "ордер, розпорядження"; 2. Verfügungsklausel "наказ"; 3. Bestellung "замовлення"; 4. Auftragschein "замовлення-наряд"; *der Wert* 1. Preis "вартість, ціна"; 2. Börsenwerte "цінні папери"; 3. Kennzahl "показник"; 4. Bedeutung "цінність, значення".

Лише 23 лексичні одиниці (2,5%) є п'ятизначними, наприклад: *die Leistung* 1. geleistete Arbeit "виробіток, виконана робота"; 2. Durchführung "виконання"; 3. Dienstleistung "послуга"; 4. Leistungsfähigkeit "продуктивність, потужність"; 5. Zahlung "платіж, виплата" [16 : 164]; *die Aufnahme* 1. Inanspruchnahme "одержання"; 2. Einbeziehung "прийняття"; 3. Einstellung "прийом на роботу"; 4. Aufzeichnung "укладання"; 5. Beginn "початок".

Відомо, що за характером організації лексико-семантичних варіантів у багатозначному слові виділяють три основні типи полісемії: радіальну, ланцюжкову і радіально-ланцюжкову.

Виявлено, що більшість німецьких економічних полісемічних термінів (608 одиниць – 65%) належить до радіального типу, наприклад: *der Abzug* 1. Verminderung "вирахування, утримання"; 2. Abgaben "відрахування, податки"; 3. Abschlag "знижка"; *anlegen* 1. erstellen "складати, вести"; 2. investieren "вкладати, інвестувати"; 3. schaffen "створювати"; *die Betriebsmittel* 1. Investitionsgüter "засоби виробництва"; 2. Betriebskapital "обігові кошти"; 3. technische Einrichtung "технічне устаткування підприємства"; *offen* 1. unbeglichen "відкритий, несплачений"; 2. bilanzmäßig ausgewiesen "той що відображений у балансі"; 3. offensichtlich "очевидний"; 4. vakant "вакантий"; 5. frei zugänglich "із вільним доступом".

Інша велика група термінів (327 одиниць – 33%) радіально-ланцюжкового типу, наприклад: *die Delegation* 1. Schuldüberweisung "переведення боргу на

іншу особу"; 2. Übertragung von Zuständigkeiten "делегування"; 3. Abordnung "делегация"; *die Entlastung* 1. Billigung "погодження"; 2. Gutschrift "занесення в кредит"; 3. Befreiung von etwas "звільнення від обов'язків"; 4. Erleichterung "зменшення навантаження".

Незначна кількість німецьких полісемічних термінів (19 одиниць – 2%) належить до ланцюжкового типу. Кожне наступне значення такого терміна похідне від попереднього, наприклад: *die Vorleistung* 1. Ergebnis "попередній результат"; 2. Bezahlung "аванс, авансовий платіж"; 3. Ausgaben "видатки на майбутнє"; *die Rückvergütung* 1. Erstattung "відшкодування"; 2. Bonifikation "грошова винагорода"; 3. "повернення частини страхових премій".

3.2 Особливості перекладу термінів-омонімів

Омонімія є загально визнаним явищем в українській термінології і неодноразово була об'єктом уваги вчених. Омоніми слід відрізняти від слів, що мають багато значень. При багатозначності одне слово має кілька значень, які пов'язані між собою, що стосується омонімії, то тут ми маємо кілька різних слів, значення яких між собою не пов'язані: вони не мають жодних спільних елементів смислу (сем) і асоціативних зв'язків. Розрізняють не лише внутрішньомовні омоніми, але й також міжмовні. Міжмовними омонімами вважаються слова двох різних мов, які мають однакову чи майже однакову форму, але відрізняються за значенням. В професійному світі перекладознавства вони ще відомі як фальшиві друзі перекладача тому, що часто перекладач довіряється звучанню слова, через що потім опиняється в незручному становищі. Саме з цієї причини вивчення міжмовної омонімії є надзвичайно важливим для перекладознавства в цілому і практики викладання іноземних мов.

Мовознавці розрізняють серед українських та німецьких термінів повні міжмовні термінологічні омоніми, неповні або часткові міжмовні термінологічні омоніми. До повних міжмовних термінологічних омонімів в

особливу групу відносять омпари, німецькі члени яких у підмові права традиційно вживаються у множині, позначаючи збірні поняття (*Diäten pl*, *Effekten pl*). Такі лексичні одиниці одночасно є внутрішньомовними, етимологічно непов'язаними, омонімами по відношенню до подібних за формою німецьких лексем, які мають обидві форми (однину і множину): *Diäten pl* - *Diät f*, *Effekte pl* - *Effekt m*. Таке нашарування омонімічних значень у німецько-українських терміногрупах розглядається як повна міжмовна термінологічна омонімія.

Неповні міжмовні термінологічні омоніми розрізняють на основі різних типологій їхніх корелятивних розбіжностей, які у конкретних випадках перетинаються і доповнюють одна одну.

При порівнянні семантичних структур термін опар нами було встановлено три типи формальних розбіжностей семантичної структури: сигніфікативно-понятійні розбіжності, термінологічно-узусні розбіжності та культурноспецифічні розбіжності.

До сигніфікативно-понятійних розбіжностей відносимо наступні розбіжності, які виникають внаслідок: а) нетотожності домінуючої семи у загальному обсязі термінологічних значень, типу “процесуальність - результативність” (напр., *Administration f* - адміністрація; *Delegation f* - делегація); б) нетотожності типу “явище - суб'єкт/об'єкт” (напр., *Bankrott m* - банкрут); в) різних ступенів абстрактності (напр., *Demokratie f* ‘1) демократизм; 2) демократія (‘політичний режим народовладдя’); 3) демократична правова держава’ - укр. демократія = нім. 2) ‘політичний режим народовладдя’); г) гіперо-гіпонімічних відношень у межах терміносистем (напр., нім *Pension f* - укр. пенсія”).

До термінологічно-узусних розбіжностей відносимо наступні: а) хронологічні розбіжності типу “застарілий термін - сучасний (частотний) термін” (напр., *Appellation f* - апеляція); б) функціонально-стильові розбіжності у межах правничої мови типу “неофіційний термін - офіційний (рекомендований) термін” (*Prozedur f* - процедура); в) розбіжність типу “термін

високого стилю – нейтральний або універсальний термін ” (напр., "*Autonomie* f - автономія"); г) розбіжність типу "нетиповий/ типовий для національної мови-носія термін" (як правило стосується опозиції "нім. нетиповий термін-латинізм – укр. типовий термін-латинізм", наприклад, *Administration* f - адміністрація; *Akt* m (у значенні "документ") - акт; *Appellation* f - апеляція; *Dekret* n - декрет; *Kassation* f - касація; *Konfiskation* f - конфіскація; *Protest* m - протест; *Resolution* f - резолюція; *Sanktion* f - санкція та ін. д) розбіжність типу “маловживаний (нетиповий) гіперонім-латинізм – укр. широкоживаний (типовий) гіперонім-латинізм”, яка виділяється у зв'язку з необхідністю дослідження термінологічно-понятійних полів, що утворюються навколо таких гіперонімів (напр., "*Dokument* n - документ").

До культурноспецифічних розбіжностей відносимо розбіжності за типом “культурноспецифічний термін –аналога у банківській терміносистемі відсутній за наявності формально-паралельного аналога в інших терміносистемах або сферах мовного вжитку”.

Крім того існують терміногрупи, які були сформовані в зв'язку з внутрішньомовною паронімією у німецькій мові. За типом розбіжностей такі терміногрупи можемо поділити на такі підвиди:

1) сигніфікативні розбіжності за наступними типами: а) "процес – результат" (напр., *Alimentation* – *Alimentierung* – аліменти; *Legitimation* – *Legitimität* – легітимність; *Akt* – *Akte* – акт; *Aktie* – *Aktion* – акція); б) за розбіжністю "процес – процес", коли необхідно зважати на такі узусні характеристики, як "типовість – нетиповість терміноформи", "сучасність-застарілість терміноформи" (напр., *Delegation* – *Delegierung* – делегація - делегування; *Normung* – *Normierung* – унормування; *Qualifikation* – *Qualifizierung* - кваліфікація; *Sozialisation* – *Sozialisierung* – соціалізація);

2) формально-граматичні розбіжності: а) розбіжності у словотвірному способі та роді (напр., *Akt* m (чол.) – *Akte* f (жін.) – акт (чол.); *Deputat* n (сер.) – *Deputierte* m/f (чол./жін.) – депутат (чол./жін.); *Delegat* m (чол.)– *Delegierte* m/f (чол./жін.) – делегат (чол./жін.); *Dividend* m (чол.) - *Dividende* f (жін.) -

дивіденд); *Zentrum* n (сер.) – *Zentrale* f (жін.) – центр (чол.); б) розбіжність “нім. традиційна множина - укр. одна і множина” (напр., нім. *Akten* pl (множ.) – укр. особова справа (однина); в) афіксальні розбіжності, а саме розбіжність “суфікс-латинізм - суфікс-германізм” (напр., *Formalität* – *Förmlichkeit* – формальність; *Delegation* – *Delegierung* - делегація – делегування; *Korporation* – *Körperschaft* – корпорація; *Partie* f - *Partei* f - партія; *Sozialisation* – *Sozialisierung* – соціалізація; *Qualifikation* – *Qualifizierung* – кваліфікація). Слід звернути увагу на те, що даний підтип надзвичайно важливий з огляду на запобігання створенню калькованих відповідників на основі інтернаціональних морфем, наприклад, коли білінгви-неносії німецької мови утворюють терміноформу *Privatisation* f, виходячи із міжмовної українсько-німецької відповідності суфіксів -ація = -tion, замість існуючого усталеного *Privatisierung* f, або *Registration* f – замість *Registrierung* f тощо.

Мікростатистичний аналіз найбільш уживаніших перекладних відповідників (з української мови на німецьку мову) свідчить про помилковість надання переваги у вітчизняних перекладних словниках парам інтернаціоналізмів як представникам найбільш узагальнених значень (гіперонімам), через те, що українському гіпероніму не завжди можна знайти відповідний гіперонім-інтернаціоналізм у німецькій мові. Саме тому під час укладання нових перекладних словників надзвичайно важливо звертати увагу на специфіку таких необхідних для банківських терміносистем термінологічних семантико-понятійних полів, але при цьому враховувати особливості конкретної банківської терміносистеми й надавати перевагу функціональним еквівалентам.

3.3 Терміни-композиції в німецькій та українській мовах та їх переклад

Активізація процесів словотворення у термінологічній лексиці банківської справи іншомовного походження говорить про високий ступінь

засвоєння відповідного класу слів українською літературною мовою. Таке мовне явище характеризує стадію максимально повного вкорінення галузевої термінології в систему загальнонаціональної, а також слугує доказом того, що «вона вже пройшла шлях природного формування». Саме тому особливої ваги набуває процес виділення й, відповідно, дослідження одного з продуктивних дериваційних типів, яким постає складання і його різновиди (композити, юкстапозити, абрєвіатури) в контексті словотвірної номінації.

Поняття "композит" в мовознавстві сприймається у широкому і вузькому розумінні. Широке трактування композитів полягає в розумінні їх як складних слів, утворених з двох або кількох слів, основ чи коренів, об'єднаних в одну лексичну одиницю, яка набула формально-граматичних і семантичних ознак окремого слова. У вузькому розумінні композити (лат. *compositus* – складник, складений з частин) – це складні слова, утворені основоскладанням [29 : 111]. Саме в цьому значенні тепер вживається термін "композит" на позначення слів, утворених складанням основ.

Розгляд німецьких композитів дозволив розподілити їх на 3 групи. При цьому один і той самий композит може входити до різних груп. До першої входять детермінативні композити 1-го та 2-го іменникового словотвірного типу із узагальнюючими означувальними компонентами *Ideal-*, *Real-*, *Realität-*, *Objektiv-*, *Subjektiv-*. Такі узагальнюючі компоненти використовуються у німецькій банківській термінології з метою протиставлення певного типу термінів-композитів термінам-композитам із протилежним означувальним компонентом. Утворені композити є гіперонімами цілих термінологічно-понятійних полів, що протиставляються. Отже, такі прикметникові детермінатори вступають один з одним у специфічні термінологічно-парадигматичні (синонімічні, антонімічні, гіперо-гіпонімічні) відношення, не характерні для їхніх загальномовних дублетів.

До другої групи віднесено так звані гібридні двочленні композити, тобто ті, що містять один інтернаціональний й один національний компонент (*Effektivlohn m*, *Seniorenheim n* та ін.). З-поміж них виділяються утворення із

оманливою для нефахівця мотивацією. З точки зору перекладу такі одиниці є проблематичними ще й тому, що вони, як правило, належать до культурноспецифічної банківської лексики, переклад якої вимагає додаткових засобів передачі змісту, зокрема різних видів лексичної експансії.

До третьої групи належать композити, що складаються виключно з інтернаціональних складових, мотивація яких для українського білінгва може видатися прозорою, оскільки в українській мові можливе утворення подібних терміносполучень, проте з іншими сумарними значеннями (*Inquisitionsprozeß m*, *Rayonchef m*). Так, композит *Inquisitionsprozeß m* як в українській, так і в німецькій мові має загальновідоме історичне значення "процес або суд інквізиції", яке в обох мовах отримав конотацію "несправедливий, жорстокий суд". Зокрема, у загальномовних тлумачних словниках фіксується низка композитів із першим компонентом *Inquisitions-*, який привносить до складного слова цю яскраво виражену конотацію (*Inquisitionsblick* - "погляд інквізитора", -*fragen* - "інквізиторські запитання", -*unerbittlichkeit* - "інквізиторська невблаганність" тощо).

Проте німецька правнича терміносистема пропонує й термінологічне значення із кримінально-процесуального права - "судове розслідування"- , що не містить жодних емотивних ознак. Таким чином, у терміносистемі права ФРН збереглося первинне значення латинського слова *inquisitio* ("судове розслідування"). У карно-процесуальному законодавстві ФРН термін-композит *Inquisitionsprinzip n* означає розшуковий принцип, в законодавстві щодо адміністративних процедур – принцип офіційності. Отже, такі утворення можуть створювати небезпеку як міжмовної, так і внутрішньомовної термінологічної інтерференції на різних рівнях володіння німецькою мовою і потребують диференційованого дидактичного розгляду та відповідного термінографічного представлення.

3.4 Переклад безеквівалентної банківської лексики

З тим, що Україна прискорила свою інтеграцію у світове співтовариство і світову економічну систему пов'язане збільшення кількості перекладацьких замовлень на тексти інформаційно-рекламного характеру, а саме веб-сайти компаній і готелів, туристичні брошури, рекламні буклети, споживчі інструкції. Крім того, з появою в українському банківському сегменті філіалів і дочірніх відділень іноземних банків з'являється потреба створювати прагматично адекватні версії банківських проспектів, що призначені для україномовного одержувача.

У зв'язку з цим на сьогоднішній день актуальними залишаються питання оптимальної технології перекладу банківських проспектів задля отримання прагматично адекватного в лінгвокультурному відношенні тексту. Однією з перекладацьких проблем текстів зазначеного стилю є відтворення саме безеквівалентної лексики.

Безеквівалентною вважається така лексика, в якій відсутні еквівалентні лексичні одиниці при перекладі з однієї мови на іншу. Такі лексеми часто неможливо знайти в словнику, проте, це не означає, що передати сенс таких лексем на іншу мову неможливо. У самому терміні «безеквівалентності» закладена суперечливість, яка виражається тим, що перекладач прагне завжди до того, аби якомога адекватніше відтворити семантику лексеми.

Проблема безеквівалентної лексики є досить поширеною при перекладі банківських проспектів з німецької мови українською, через те, що такі тексти складаються з безлічі лексичних одиниць, які не мають регулярних відповідностей в українській мові. До таких ми відносимо:

- назви банків, фінансових інститутів і компаній;
- термінологічні одиниці оказіонального характеру;
- деякі банківські та загальноекономічні терміни.

Найбільш поширеним способом передачі назв банків, фінансових інститутів і компаній є традиційний прийом транслітерації, при цьому використовуються два варіанти написання назв – в лапках і без лапок:

Die Postbank bietet Ihnen all die Zugangsmöglichkeiten, die Sie von einer modernen Multikanal-Bank erwarten können: per Telefon, über das Internet oder in allen größeren Filialen der Deutschen Post. – «Постбанк» як сучасний багатоканальний банк пропонує Вам всі існуючі способи доступу: по телефону, через інтернет чи в усіх великих філіалах «Дойче пост».

Willkommen bei der Citibank! – Ласкаво просимо в Сітібанк!

У деяких випадках найбільш раціональним є використання сучасного способу передачі назв – оригінальне написання іноземною мовою:

Sie finden bei der Citibank günstige Konditionen und Zinsen. – Citibank пропонує Вам вигідні умови кредитування та високі відсотки по вкладам.

Basierend auf dem Rating der anerkannten Agentur Standart & Poor's unterbreiten wir Ihnen einen Ihren Vorstellungen entsprechenden Anlagevorschlag. – Ґрунтуючись на данні відомого рейтингового агентства Standart & Poor's, ми оберемо Вам такий варіант розміщення капіталу, який відповідає Вашим бажанням и вимогам.

Найбільшу складність при перекладі становлять термінологічні одиниці okazіонального характеру, більшість з них називають абсолютно нові банківські послуги або форми обслуговування для яких не має відповідників в українській банківській сфері. Крім того, труднощі можуть бути обумовлені такими характеристиками okazіональних термінів, як нестандартний варіант написання, включенням в структуру англіцизмів, функціонуванням у формі складного іменника, утвореного шляхом складання двох або більшої кількості основ, наприклад: *Deutsche Bank-Bausparen, Citibank Rendite Plus, SpardaCash, All-inclusive-Konto CitiBest, Echtzeit-Brokerage-System, Realtime-Kurs-Abfrage, db*

AktivKonto, LBS-Bausparer, Deutsche Bank EUROCARD, Sparda-Bank Hypothek, Dresdner OnlineDepot.

Відтворюючи okazіоналізми, що в своїй структурі містять англiцизми, найвдалішим способом є застосування оригінального написання іноземною мовою:

Besuchen Sie uns einfach in der Filiale oder rufen Sie uns unter ... (24-Hour CitiPhone Banking) an. – Відвідайте наш філіал або зателефонуйте в 24-Hour CitiPhone Banking за телефоном ...

Крім того, можна застосовувати оригінальне написання іноземною мовою додаючи пояснюючі елементи, які забезпечують розуміння банківської реалії:

Finanzielle Freiheit mit der Visa Cold Karte. – Фінансова незалежність з карткою Visa Cold Karte.

Ganz einfach – der db DispoKredit zu Ihrem persönlichen Konto. – Дуже просто– послуга db DispoKredit на Ваш персональний рахунок.

Mit dem Dresdner Online Depot gestalten Sie Ihr Wertpapiergeschäft selbst. – З послугою Dresdner Online Depot Ви зможете самостійно виконувати операції з цінними паперами.

При перекладі деяких okazіональних термінологічних одиниць, які містять в своїй структурі назву банку, ми можемо застосовувати комбінації транслітерації та одного зі способів перекладу термінів:

1) транслітерація + описовий переклад: *Deutsche Bank-Bausparen* – послуга «Дойче банка» з накопичення грошових коштів на житлове будівництво; *Citibank Finanzierungsberatung* – консультування Ситибанка з питань фінансування;

2) транслітерація + підстановка: *Deutsche Bank-Obligation* – облігація «Дойче банка»; *Dresdner Bank Geldautomat* – банкомат Дрезднер банка.

У зв'язку з тим, що німецька банківська система в порівнянні з українською вважається більш високорозвиненою, для деяких банківських термінів на німецькій мові не існує сталих відповідників в українській мові. У таких випадках ми звертаємося в основному до описового переклад, він полягає в розкритті значення лексичної одиниці іноземної мови за допомогою розгорнутих словосполучень.

Attraktives Versicherungspaket mit: Auslandsreisekrankenversicherung, Reiserücktrittskostenversicherung, Auslandsreiseunfallversicherung – Привабливий пакет послуг страхування включає: страхування на випадок хвороби під час поїздки за кордон, страхування витрат на випадок відмови від поїздки, страхування від нещасного випадку під час поїздки за кордон.

Ein wichtiger Schritt zu den eigenen vier Wänden wie auch zu deren Modernisierung ist das Bausparen. – Важливим кроком на шляху до особистої квартири, а також до її модернізації є накопичення коштів на житлове будівництво.

Частина термінів, які не мають евівалентів перекладається з німецької мови на українську за допомогою прийому калькування, а саме шляхом заміни складових частин складних слів в іноземній мові їх прямими лексичними відповідниками в мові перекладу. Оскільки в українській мові складні слова є маловживаними, то складові частини складного слова німецької мови об'єднуються в українській мові в словосполучення відповідно з його правилами лексико-граматичної сполучуваності: *Lohnkonto* – заробітний рахунок; *Kreditkonto* – кредитний рахунок; *Kapitalversicherung* – страхування капіталу; *Aktiefonds* – фонди акцій.

Для лексичної одиниці іноземної мови, яка не має в мові перекладу точних еквівалентів, шляхом підбору найближчої за значенням одиниці створюються аналогі, тобто здійснюється наближений переклад:

Reisezahlungsmittel – міжнародні засоби платежу; *Risiko-Lebensversicherung* – страхування життя/страхування від нещасних випадків.

У ряді випадків при передачі значення безеквівалентного терміна перекладачеві доводиться вдаватися до прийому адекватної заміни, тобто перекладач, виходячи зі змісту цілого, замінює одне поняття іншим, функціонально йому рівноцінним:

Ab 3.000 EUR Einlage ein sattes Zins-Plus: je höher die Einlage, desto höher der Zinssatz. – Розмір вкладу від 3.000 євро забезпечить високий відсоток: чим більше розмір вкладу, тим вище відсоткова ставка.

Terminvereinbarung für die Vor-Ort-Beratung bei Ihnen mit einem mobilen Kundenberater unter ... – Узгодження дати Вашої консультації у Вас вдома або в офісі з оператором по телефону ...

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Проаналізувавши все вищезазначене, можна зробити висновок, що загалом банківські терміни мають такі самі шляхи передачі з німецької мови на українську, як і всі інші терміни. Головною проблемою перекладу таких термінів та термінів-словосполучень є їхня багатозначність не тільки в межах різних галузей науки, але й всередині самої банківської галузі тексту. Точне значення терміна в даному випадку можна виявити лише за допомогою контексту та інших термінів, що пов'язані між собою у терміні-словосполученні.

Переклад складних термінів складається з двох основних процедур - аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап - переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміна. Важливо також встановити, в яких семантичних відношеннях перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміна- словосполучення.

Основні прийоми перекладу термінів-словосполучень: описовий спосіб, прийом транскрибування, прийом калькування та переклад за допомогою використання різних прийменників.

Найбільш складними для перекладу є терміни, які мають різні значення не тільки у різних галузях науки і техніки, а й навіть в одній галузі.

При перекладі текстів банківських проспектів з німецької мови на українську для передачі безеквівалентної лексики використовуються наступні прийоми: транслітерація; використання оригінального написання на іноземній мові; комбінація транслітерації і описового перекладу або підстановки; описовий переклад; калькування; наближений переклад; лексико-семантичні трансформації (адекватна заміна, смисловий розвиток). Переважним прийомом передачі є використання оригінального написання на іноземній мові з

додаванням пояснюючих елементів, які забезпечують розуміння банківської реалії, а також описовий переклад.

ВИСНОВКИ

У даній роботі розглядалося поняття терміну, його класифікація та особливості перекладу банківських термінів з німецької мови на українську. Термінологічна лексика становить важливу частину словника будь-якої сучасної мови й акумулює результат інтелектуального розвитку її носіїв у певній галузі науки. Терміном банківської сфери вважаємо мовну одиницю, яка у всіх своїх значеннях чи в частині значень точно виражає спеціальне поняття банківської сфери, має закріплене дефініцією термінологічне значення відповідної галузі, входить до терміносистеми банківської сфери як невід'ємний її терміноелемент. Ключовими вимогами до терміна є однозначність, стислість, дефінітивність, експресивна нейтральність тощо. Терміносистема банківської сфери є складною, цілісною, самоорганізованою, динамічною, структурованою системою взаємопов'язаних термінологічних одиниць, які позначають відповідні поняття цієї галузі та розвиваються за законами мови й під впливом позамовних чинників. Різницю між термінологією і терміносистемою вбачаємо у тому, що термінологія – це сукупність лексичних одиниць, яка формується поступово відповідно до етапів формування науково-професійної галузі, тоді як терміносистема – це ієрархічна система термінів, впорядкована термінознавцями та фахівцями відповідних наукових галузей. У термінології банківської сфери німецької та української мов фіксуємо низку неточностей: семантична варіативність термінів у межах однієї терміносистеми, наявність неточностей у визначенні термінів, наявність ознак синонімії термінів, надмірне вживання термінів іншомовного походження, наявність неузгодженості в застосуванні термінів фахівцями, неуніфікованість в орфографії.

Кожна мова використовує як внутрішні, так і зовнішні ресурси для позначення еквівалентних понять з метою подолання термінологічних непорозумінь у діловому та фаховому спілкуванні. Аналіз розвитку банківських терміносистем німецької та української мов на етимологічному зрізі засвідчує,

що основним джерелом формування досліджуваних термінологій є запозичення.

До складу термінологічної лексики німецької та української мов входять однокомпонентні терміни, складні терміни, термінологічні словосполучення та аббревіатури. Своєрідність досліджуваних терміносистем виявляється в неоднаковій продуктивності названих способів термінотворення та в різній продуктивності певних словотвірних моделей.

До однієї із складних проблем перекладацької діяльності належить полісемія термінологічних одиниць. В ході дослідження банківської термінології було з'ясовано, що банківські терміни можуть бути полісемічні. В якості підтвердження цього факту можуть слугувати такі приклади: *Zahlungsüberweisung* – 1) платіжне доручення, 2) переказ/ перерахування грошей; *Geldrechnung* – 1) облік грошей, 2) рахунок (грошовий). Фактично перекладач нашоухується на явище семантичної диверсифікації, яка є причиною закріплення у лексичній системі німецької мови багатозначного терміну.

Поміж банківських термінів зустрічаються також омоніми, які у свою чергу розширюють діапазон перекладацьких труднощів, наприклад: I. *Wechsel* – зміна, чергування; II. *Wechsel* – вексель.

Однією із характерних особливостей німецької банківської термінології є наявність великої кількості термінів-комполітів, що характеризуються структурно-семантично складністю та без спеціальних фонових знань не можуть бути адекватно відтворені у процесі перекладу, наприклад:

Bankkreditvertrag – договір про надання банківської позики; *Bankauskunft* – інформація банку про платіжоздатність клієнтів; *Bankrennen* – «набіг» на банк, масовий наплив вкладників банку, які вимагають повернення вкладів (в період економічних труднощів); *Bankkommandite* – командитний банк (банк, в який вкладений капітал інших банків); *Bankenkonsortium* – консорціум банків (створюється з метою координації дій при здійсненні певних операцій).

Наявність у німецькій термінологічній підсистемі композитів з інкорпорованою семантикою вважається закономірністю у словотворенні німецької мови. У семантичних структурах вищезазначених банківських термінів певний об'єм семантики виражений латентно. Відтворюючи зміст таких термінів українською мовою, перекладач повинен застосувати експлікацію смислу для того, щоб велике коло адресатів змогло вірно сприйняти інформацію. Ось чому, при перекладі перекладач вдається до використання перекладацького прийому лексико-граматичного додавання, іншими словами розширення логічної структури речення або словосполучення.

Смислова варіантність слова дає можливість лексико-семантичній системі мови відображати виникнення нових реалій шляхом економії мовних засобів. Багатозначні терміни досліджуваних терміносистем охоплюють власне банківські терміни, загальнонаукові терміни, міжгалузеві терміни та термінологізовані слова загальнолітературної мови. Багатозначність у термінології можна класифікувати як зовнішню, так і внутрішню. Зовнішня полісемія утворюється внаслідок термінологізації загальнонавчаних слів, метафоричних і метонімічних процесів та ретермінологізації, однак представлена вона в досліджуваних терміносистемах досить різнобічно. Загальне число німецьких метафоричних та метонімічних термінів перевищує число таких одиниць в українській терміносистемі. Проте номінації, утворені шляхом термінологізації загальнонавчаних слів, не є численними обох досліджуваних термінологіях.

Передача німецьких термінів українською мовою вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів німецькою мовою і знання термінології рідною мовою. При перекладі банківських текстів з німецької мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова.

Насамкінець потрібно наголосити на тому, банківська німецькомовна термінологія варта уваги з боку перекладацької теорії та практики, оскільки з точки зору відтворення засобами іншої мови потребує перекладацького

аналізу. Дослідження методів прийомів та способів перекладу такої термінології сприяє рішенню методичних проблем у викладанні перекладацьких дисциплін у вищих навчальних закладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авербух К. Я. Терминологическая вариантность/ К. Я. Авербух// Вопросы языкознания. – 1986. – № 6. – С. 38-50.
2. Алефиренко Л. Ф. Структурно-семантические свойства синонимических и вариантных однокоренных образований / Л. Ф. Алефиренко // Структурно-семантические особенности отраслевой терминологии : межвуз. сб. науч. тр. / под ред. М. Ф. Васильева. – Воронеж : Технолог. ин-т., 1982. – 117 с.
3. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка / Ю. Д. Апресян. – М. : Языки русской культуры, 1995. – Т. 1. – 472 с.
4. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад / Л. П. Білозерська, Н. В. Возненко, С. В. Радецька ; МОНУ, Херсонський нац. техн. ун-т. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. – 232 с.
5. Булаховський Л. А. Нариси із загального мовознавства / Л. А. Булаховський . – Видання 2-ге, випр. та доп. – К. : Радянський школяр, 1959. – 308 с.
6. Васенко Л. А. Фахова українська мова : навчальний посібник / Л. А. Васенко, В. В. Дубічинський, О. М. Крimeць. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
7. Ващенко В. С. Українська семасіологія: типологія лексичних значень / В. С. Ващенко. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетров. ун-ту, 1981. – 68 с.
8. Винник О. Ю. Функціонування термінологічної лексики в англomовному дискурсі програмування / О. Ю. Винник // Наук. вісник Чернівець. ун-ту. – Вип. 653. Герман. філол. – 2013. – С. 65–70.
9. Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии / Г. О. Винокур // Труды Московского института истории, философии и литературы. – 1939. Т. V. – С. 3-54.

10. Волков С.С., Сенько Е.В. Неологизмы и внутренние стимулы языкового развития // Новые слова и словари новых слов. / С.С. Волков, В.В. Сенько — Ленинград: Наука. — 1983. - С.43-
11. Головин Б. Н. Лингвистические основы учения о терминах / Б. Н. Головин, Р. Ю. Кобрин. — М. : Высш. школа, 1987. — 104 с.
12. Головин Б. Н. Основы культуры речи : [учеб. для вузов по спец. —Рус. яз. и лит.]] / Б. Н. Головин. — 2-е изд., испр. — М. : Высшая школа, 1988. — 320 с.
13. Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах. — М.: Высшая школа, 1987. — 104 с. 17. Лейчик В. М. Номенклатура — промежуточное звено между терминами и именами собственными // Вопросы терминологии и лингвистической статистики. — Воронеж: изд-во Воронеж. ун-та, 1974. — С. 13–24
14. Гринев-Гриневиц С. В. Терминоведение : [учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений] / С. В. Гринев-Гриневиц. — М. : Издательский центр —Академия, 2008. — 304 с.
15. Гуменюк Т. І. Історія термінології та терміни в сучасній телевізійній фаховій мові / Т. І. Гуменюк. — Одеський лінгвістичний вісник, — 2014. — С. 60-64.
16. Д'яков А. С. Типологія мовних інтерференцій та їх роль у формуванні національних терміносистем : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство» / А. С. Д'яков. — К., 1998. — 16 с.
17. Даниленко В. П. Лексико-семантические и грамматические особенности слов-терминов / В. П. Даниленко // Исследования по русской терминологии. — Москва, 1971. — С. 7–67.
18. Даниленко В. П. Русская терминология: опыт лингвистического описания / В. П. Даниленко. — М. : Наука, 1977. — 247 с.

19. Дуда О. І. Процеси термінологізації в сучасній англійській мові (на матеріалі літератури з кредитно-банківської справи) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О. І. Дуда; Київ. держ. лінгв. ун-т. — К., 2001. — 19 с.
20. Дудок Р. І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках: [монографія] / Р. І. Дудок // — Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. — 358 с.
21. Дьяков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Дьяков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. — К. : Вид. дім «КМ Academia», 2000. — 218 с.
22. Житін Я. В. До питання про розрізнення термінології та терміносистеми / Я. В. Житін // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ II. Термінознавство. Лексикографія. — Вип. 17. — 2009. — С. 116-121.
23. Задояна Л. Синонімія в сучасній українській термінології цукрового виробництва / Л. Задояна // Проблеми української термінології : збірник наукових праць. — Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2008. — С. 246-249
24. Зарицький М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства : [підручник] / М. С. Зарицький. — К. : ІВЦ Вид-во —Політехніка; ТОВ фірма —Періодика, 2004. — 128 с.
25. Иванова В. А. Синонимно-антонимические блоки / В. А. Иванова // Вопросы грамматики и лексикологии русского языка : межвузовский сборник научных трудов. — Кишинев : Штиинца, 1979. — С. 61–78.
26. Каленик Н. С. Диахронический аспект исследования терминологии (на примере банковской терминологии французского языка) / Н. С. Каленик // Вестник МГЛУ. — М., 2009. — Вып. 561. — С.269-279.
27. Кантемір С. О. Багатозначність, неоднозначність чи полісемія? / С. О. Кантемір // Актуальні проблеми германської філології: Матеріали III Міжнародної наукової конференції. — Чернівці: Книги ХХІ, 2008. — С. 128 – 129.

28. Кияк Т. Р. Лінгвістичні аспекти термінознавства : уавч. пос. / Т. Р. Кияк. – К. : УМК ВО, 1989. – 104 с.
29. Клименко А.С. Социолингвистический аспект англо-американских заимствований в современном французском языке новейшего периода : к вопросу о нормализации англицизмов: Дис...канд. филол. наук: спец. 10.02.05. “Романські мови” / А.С Клименко. / - Киев, – 242 с.
30. Клименко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. - К., 1984. - С. 4.
31. Коваль А. П. Синоніміка у термінології / А. П. Коваль// Дослідження з лексикології та лексикографії. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 157-168
32. Колган О. Антонімія української гірничої термінології / О. Колган // Проблеми української термінології. – Львів : Національний університет «Львівська політехніка». – 2008. – № 620. – С. 200–203.
33. Комарова З. И. Семантическая структура специального слова и ее лексикографическое описание. - Свердловск: изд. Уральск. гос. ун-та, 1991. - 150 с.
34. Королева Е. В. Синонимы и варианты в терминологии / Е. В. Королева // Научно-техническая терминология. – 1986. – № 8.– С. 5-7.
35. Кочан І. М. Синонімія у термінології / І. М. Кочан // Мовознавство. – 1992. – № 3. – С. 70-81.
36. Кочерган, М. П. Вступ до мовознавства: підруч.для студ. філол.. спец. вищих закл. освіти / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2002. – 368 с.
37. Крыжановская А. В. Сопоставительное исследование терминологии современных русского и украинского языков / А. В. Крыжановская. – К. :Наук. думка, 1985. – 204 с.
38. Лейчик В. М. Номенклатура - промежуточное звено между терминами и именами собственными / В. М. Лейчик // Вопросы терминологии и

лингвистической статистики. - Воронеж: изд-во Воронеж. ун-та, 1974. – С. 17 - 19.

39. Лейчик В. М. Термин и его определение / В. М. Лейчик // Терминоведение и терминография в индоевропейских языках. Владивосток : ДВО АН СССР, 1987. – С. 135–144.

40. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура / В. М. Лейчик. – Изд. 3-е – М.: Изд-во ЛКИ, 2007. – 256 с.

41. Лейчик В. М. Термины-синонимы, эквиваленты, варианты / В. М. Лейчик // Актуальные проблемы лексикологии и словообразования. – Вып. 2. – Новосибирск, 1973. – С. 103-107.

42. Лещук Т. Й. Типологія термінологічних підсистем. Іншомовні запозичення, фразеологія, семантичні термінотворення, лексикографія (монографічне дослідження на матеріалі німецької мови) / Тихон Йосипович Лещук. – Львів: Видавничий центр Держ. ун-ту ім. І. Франка, 1999. – 212 с.

43. Лисиченко Л. А. Лексико-семантична система української мови / Л.А. Лисиченко. – Х.: Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, 1997. – 129 с.

44. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии / Д. С. Лотте. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – 158 с.

45. Лотте Д. С. Некоторые принципиальные вопросы отбора и построения научно-технических терминов / Д. С. Лотте. – М. : Изд-во АН СССР, 1941. – 24 с.

46. Мацюк Г. П. Про термінологізацію одиниць загальноживаної лексики/ Г. П. Мацюк// Мовознавство. – 1984. – № 5 (107). – С. 68-71.

47. Михайлишин Б. П. Антонімо-синонімічні блоки в термінології / Б. П. Михайлишин // Українське мовознавство : міжвідомчий науковий збірник. – К. : Либідь, 1992. – Вип. 19. – С. 71-79.

48. Михайлова Т. В. Семантичні відношення в українській науково-технічній термінології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол.

наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Т. В. Михайлова. – Харків, 2002. – 20 с.

49. Моисеев А. И. О языковой природе термина // Лингвистические проблемы научно-технической терминологии. – М.: Наука, 1970. – С. 127–137

50. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови / М. І. Мостовий : підручник для інститутів та факультетів іноземних мов. – Харків: Основа, 1993. – 256 с.

51. Нечитайло О. І. Синоніми в лексикографії / О. І. Нечитайло. – К., 1987. – 26 с.

52. Новиков Л. А. Антонимия в русском языке: семантический анализ противоположностей в лексике / Л. А. Новиков. – М : Изд-во Московского университета, 1973. – 290 с.

53. Палевская М. Ф. Проблема синонимического ряда, его границ и возможности выделения доминанты / М. Ф. Палевская // Лексическая синонимия. – М. : Наука, 1967. – С. 94-104.

54. Панько Т. І. Українське термінознавство : підручник / Т. І. Панько, І.М. Кочан, Г.П. Мацюк – Львів: Світ, 1994. – 216 с.

55. Панько Т. І. Українське термінознавство : підручник / Т. І. Панько, І.М. Кочан, Г.П. Мацюк – Львів: Світ, 1994. – 216 с.

56. Перепелиця Т. И. Современная немецкая терминология экономики торговли, источники и пути ее формирования : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Т. И. Перепелиця. – К., 1975. – 22 с.

57. Пілецький В. І. Деякі лінгвістичні проблеми українського термінознавства / В. І. Пілецький// Український правопис і наукова термінологія: проблеми та сучасність.– Львів, 1997. – Т. 9. – С. 116-117.

58. Покровський М. М. Семасиологические исследования в области древних языков / М. М. Покровський. – М., 1985. – С. 21.

59. Покровський М. М. Семасиологические исследования в области древних языков / М. М. Покровський. – М., 1985. – С. 21.
60. Полюга Л. М. Про антоніми та їх використання Словник антонімів української мови / Л.М. Полюга; за ред. Л. М. Паламарчука. – 2-ге видання, доопрацьоване і виправлене. – К., 2001. – С.
61. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української літературної мови / О. Д. Пономарів. – Тернопіль, 2000. – 276 с.
62. Радченко О. І. Мовна норма і варіантність в українській науковій термінології : дис... канд. філол. наук / О. І. Радченко. – Харків, 2000. – 203 с.
63. Реформаторський А. А. Что такое термины и терминология / А. А. Реформаторский // Вопросы терминологии. – М. : Изд-во АН СССР; 1961. – С. 46-54.
64. Романова О. О. Варіантність в українській швацькій термінології / О.О. Романова // Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. – 2012. – № 27 (240). – С.73-76.
65. Романова О. О. Варіантність в українській швацькій термінології / О.О. Романова // Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. – 2012. – № 27 (240). – С.73-76.
66. Романова О. О. Спеціальна лексика української мови як об'єкт лінгвістичного дослідження: термін і номен / О. О. Романова // Термінологічний вісник : зб. наук. праць. – К. : ІУМ НАНУ, 2011. – Вип.1. – С. 55-62.
67. Русанівський В. М. Семантичні процеси розвитку української лексики / В. М. Русанівський // Історія української мови. Лексика і фразеологія. – К., 1983. – С. 678.
68. Русанівський В. М. Семантичні процеси розвитку української лексики / В. М. Русанівський // Історія української мови. Лексика і фразеологія. – К., 1983. – С. 678.

69. Рычкова Л. В. Многоязычные базы данных терминологии и терминографии / Л. В. Рычкова // Современная лексикография: глобальные проблемы и национальные решения. – Иваново, 2007. – С. 154-156.
70. Семиотические аспекты научного познания: межвуз. сб. науч. тр. – Свердловск, 1981. – 157 с.
71. Семиотические проблемы языков науки, терминологии и информатики. В 2 ч. Ч 1-2. (Материалы симпозиума – рефераты и аннотации). – М. : Наука, 1971. – С. 103-125.
72. Симоненко Л. О. Формування української біологічної термінології / Л.О. Симоненко. – К. : Наук. думка, 1991. – 152 с.
73. Симоненко Л. О. Термін у загальномовних словниках / Л. О. Симоненко // Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові. – К. : КММ, 2013. – С. 218–225.
74. Сложеникина Ю. В. Терминологическая лексика в общезыковой системе. -Самара: Изд-во СамГУ, 2003. - 160 с.
75. Суперанская А. В. Общая терминология: вопросы теории / А. В. Суперанская, М. В. Подольская, Н. В. Васильева. – М. : Наука, 1989. – 246 с.
76. Тараненко О. Антоніми/ О. Тараненко// Українська мова : енциклопедія / В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – 2-ге видання, виправлене і доповнене – К. : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. – 824 с.
77. Терещенко С. І. Синонімія в термінології (лексикографічний аспект) / С. І. Терещенко // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. – К., 2001. – Вип. IV. – С. 328-330.
78. Турчин В. В. Прагматика наукового терміна / В. В. Турчин. – Івано-Франківськ : Факел, 2004. – 226 с.

79. Фогель Г. Б. Структура, семантика та лексикографічна презентація англійської автомобільної термінології: Дис. ... канд. філол. наук 10.02.04. / Ганна Борисівна Фогель – Запоріжжя, 2005. – 190 с.
80. Хацер Г. О. Проблема зв'язку термінології із загальноживаною лексикою / Г. О. Хацер // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, – 2006. – №28. – С.216-219.
81. Цимбал Н. Л. Антонімічні відношення в термінології органічної хімії/ Н. Л. Цимбал // Українська термінологія і сучасність: збірник наукових праць. – К., 1998. – С. 188-192
82. Циткина Ф. А. Терминология и перевод (к основам сопоставительного терминоведения) : [монография] / Ф.А. Циткина. – Львов : Вища школа, 1988. –156 с.
83. Штернеманн Р. Введение в контрастивную лингвистику / Р. Штернеманн и др. // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. XXV. Контрастивная лингвистика : переводы / [сост. В. П. Нерознака; общ. ред. и вступ. ст. В. Г. Гака]. – М. : Прогресс, 1989. – С. 144 – 178.
84. Albrecht J., Baum R. Fachsprache und Terminologie in Geschichte und Gegenwart / J. Albrecht, R. Baum – Tübingen : Narr, 1992 – 337 S.
85. Bauer L. Compounding/ Laurie Bauer// In Martin Haspelmath, Ekkehard König, Walt Oesterreicher & Wolfgang Raible (eds.) Language Universals and Language Typology. – Berlin and New York : de Gruyter, 2001. – 707 S.
86. Beaugrande R. de, Dressler W.U. Einführung in die Textlinguistik/ Robert-Alain de Beaugrande; Wolfgang Ulrich Dressler Tübingen: Niemeyer, 1981. – XIII. – 290 S.
87. Biermann L. Der Einfluss der englischen Sprache auf das Deutsche – ein Forschungsbericht. Dipl.-Arb., Universität Hildesheim, 1987. – 61 S.
88. Bußmann H. Lexikon der Sprachwissenschaft/ Hadumod Bußmann. – Stuttgart, 1990. – 845 S.

Contemporary Linguistics. / William O'Grady. John Archibald, Mark Aronoff, Janie Rees-Miller Fifth Edition. Bedford // St. Martin's. – Boston, edition. – Norfolk : Printed in Great Britaine by Biddles Ltd, King' s Lynn, 2005. – 322 p.

89. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. // David Crystal. – Cambridge. Cambridge Univercity Press, 1987.— 472 p.

90. Esenberg P. (2001): Die grammatische Integration von Fremdwörtern. S. 183-208

91. Fachsprachensemantik/ Th. Roelcke // Germanistische Linguistik. – 1991. – № 19. – S. 194-208.

92. Földes Csaba Phraseologie disziplinär und interdisziplinär / Csaba Földes. – Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2009. – 766 S.

93. Francis Katamba English Words. Structure, history, usage. Second

94. Glück H. Metzler Lexikon Sprache. /Helmut Glück. - Stuttgart, 1993. – 688 S.

95. Halliday M. A. K. Linguistic studies of text and discourse / M. A. K. Halliday // Continuum International Publishing, 2002. – 254 p.

96. Hoffmann L. Kommunikationsmittel Fachsprache / Lohtar Hoffmann – Berlin: Akademie-Verlag, 1987. – 308 S.

97. Nida E. A. Componential Analysis of Meaning: an Introduction io Semantic Structures / E. A. Nida. – The Hague : Mouton, 1975. – 272 p.

98. Paschen U., Bastek A. Brauchen wir eine Fachsprache im Qualitätsmanagement? [Elektronний ресурс] / U. Paschen, A. Bastek – Universitätsklinikum Hamburg-Eppendorf, Stabsstelle Medizinische Qualitätssicherung. – Hamburg, 2005. – Режим доступа: http://www.google.com/search?q=cache:15ArvsRokHAJ:www.elsevier.de/elsevier/journals/files/zaefq/archive/900/Paschen.pdf+Fachsprache&hl=ru&ct=clnk&cd=226&client=opera_physics_astronomy&id=1341&start=6

99. Rehm G. Hypertextsorten : Definition, Struktur, Klassifikation / Georg Rehm Norderstedt : Books on Demand GmbH, 2007. – 633 S.

100. Roelcke T. Das Eineindeutigkeitspostulat der lexikalischen Fachsprachen / Thorsten Roelcke – Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH, 2005. – 250 S.
101. Routledge Dictionary of Language and Linguistics. – Hadumod Bussman.– translated and edited by Gregory Trauth and Kerstin Kazzazi.– London and New York, 2006.– 1304 p.
102. Sager J. C. A Practical Course in Terminology Processing / Juan C. Sager. – Amsterdam : John Benjamins Publishing, 1990. – 258 p.
103. Temmerman R. Towards new ways of terminology description : the Sociocognitive Approach / Rita Temmerman. – Amsterdam-Philadelphia.
104. Wolff G. Deutsche Sprachgeschichte. / Gerhart Wolff. – 4. Auflage. Berlin, 2006. – 320 S.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. AB – Zahlungsbedingungen. Formulierung und Risiko. URL: <https://www.auwi-bayern.de/awp/inhalte/zoll-recht-steuern/anhaenge2/Zahlungsbedingungen-Formulierung-und-Risiko.pdf>
2. AW – Die richtige Zinsbindung für die Finanzierung. URL: <https://www.agentur-willer.de/kredite-und-finanzierung/>
3. BGU – Bargeld abheben im Urlaub. URL: https://www.noz.de/media/documents/bargeld_im_urlaub_1465293971.pdf
4. CA – P. Behr, S. Sebastian. Risikoexposition deutscher Universal- und Hypothekenbanken gegenüber makroökonomischen Schocks. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/11535880.pdf>
5. CBGB2018 – Zwischenbericht zum 30. September 2018. URL: https://www.commerzbank.de/media/aktionaere/service/archive/konzern/2018_2/q3_2018/Commerzbank_Zwischenbericht_9M_2018.pdf

6. CMGB2018 – Geschäftsbericht 2018. URL: https://www.commerzbank.de/media/aktionaere/service/archive/konzern/2019_1/Geschaeftsbericht_2018_Konzern_DE.pdf
7. DB – Ausblick 2018. Robuste Konjunktur – fragile Politik. URL: https://www.deutsche-bank.de/dam/deutschebank/de/shared/pdf/Ausblick_2018_Robuste_Konjunktur_-_fragile_Politik.pdf
8. DEP – Deutsche Post DHL Zusammenfassung Konzerndatenschutzrichtlinie URL: https://www.deutschepost.de/content/dam/dpag/images/D_d/datenschutz/dpdhl-konzerndatenschutzrichtlinie-zusammenfassung.pdf
9. DWDS – URL: <https://www.dwds.de>
10. EBVSKAS – Checkliste zur Eröffnung einer Bankverbindung/Sperrkonto für ausländische minderjährige Studenten. URL: <https://www.deutsche-bank.de/dam/deutschebank/de/shared/pdf/pk-kredit-finanzierung-db-international-kontoeroeffnungsantrag-fuer-auslaendische-studenten-bis-achtzehn-jahre.pdf>
11. EZB – Der Weg zur Wirtschafts- und Währungsunion. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/info/br/ecbbr2006de.pdf?1f57dc24de4846b99dbb0e515e6bfeb8>
12. FTDV – Privater Darlehensvertrag. URL: https://www.finanztip.de/fileadmin/images/Recht/Darlehensvertrag/Darlehensvertrag_Muster_05.12.pdf
13. GLO – URL: <https://ru.glosbe.com/de>
14. KO – Kassenordnung 2006. URL: <https://www.lsb-sachsen-anhalt.de/2015/o.red/theme/files/datei/1427806360-Kassenordnung.pdf>
15. PKKF – Standarter. Privatkunden. Kredite und Finanzierung. Mobilität. URL: <https://www.santander.de/privatkunden/kredite-finanzierung/mobilitaet/>
16. PONS Fachwörterbuch Marktwirtschaft. Немецко-русский словарь, русско-немецкий глоссарий / Rathmayr Renate. – К.: Методика, 2004. – 432 с.

17. SBE – Bediengungen für Einlagekonten der Standarter Consumer Bank AG. URL: <https://www.santander.de/content/pdf/agb-sonderbedingungen/bedingungen-fuer-einlagekonten.pdf>
18. SGAG – Satzung der geschlossenen Aktiengesellschaft. URL: <https://m-nov.ru/data/%D0%A3%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%20%D0%97%D0%90%D0%9E%20%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BA.pdf>
19. SKDV – Konto-/Depotvollmacht. URL: <https://www.santander.de/content/pdf/formulare/kontovollmacht-postident.pdf>
20. SNB – H. Neukomm. Die optimale Eigenmittelhaltung einer Bank https://www.snb.ch/de/mmr/reference/quarterbul_1999_1/source/quarterbul_1999_1.de.pdf
21. SPLV – Standarter. Preis- und Leistungsverzeichnis. URL: <https://www.santander.de/content/pdf/preise-leistungen/preisverzeichnis.pdf>
URL: <https://www.santander.de/content/pdf/formulare/kontovollmacht-postident.pdf>
22. VBRBRS – Volksbsnk Reifeisenbank Regensburg-Schwandorf eG. Privatkunden. URL: <https://www.volksbank-raiffeisenbank-regensburg-schwandorf.de/privatkunden/girokonto-kreditkarten/kreditkarten/classiccard.html>
23. VBSB – Sonderbediengungen für die VR-ServiceCard (Debitkarte). URL: https://www.volksbank-osnabrueck.de/content/dam/f6077-0/dokumente/sonderbedingungen/SoBe_ServiceCard_550050_2018-01.pdf
24. VPV – Verpfändungsvertrag. URL: https://www.fondsdepotbank.de/fileadmin/user_upload/dateien/berater-support/formularpalette/D0021AL.pdf
25. WCB – wirecard. Vorvertragliche Informationen. URL: https://www.wirecardbank.de/fileadmin/user_upload/wirecardbank/fileuploads/Dokumente/Formulare_Privatkunden/WDB_VVI_PP3_DE.pdf
26. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упор. Бусел В. Т. – К. : Перун, 2005. – 1728 с.

27. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів.-К., 1985.- С.259.
28. PBGB – Postbank Geldwelt Broschüre. URL: <https://www.postbank.de/privatkunden/docs/Postbank-Geldwelt-Broschuere-678-142-100-0719.pdf>
29. RTK – URL: <https://reisetopia.de/kreditkarten/kreditkarte-ohne-fremdwaehrungsgebuehr/>
30. BF – Baufinanzierung. Fachbegriffe und Tipps zur Finanzierung. URL: <https://docplayer.org/4808801-Baufinanzierung-fachbegriffe-und-tipps-zur-finanzierung.html>

ДОДАТОК

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>Basierend auf dem Rating der anerkannten Agentur <u>Standart & Poor's</u> unterbreiten wir Ihnen einen Ihren Vorstellungen entsprechenden Anlagevorschlag. (DWDS:URL)</i>	Ґрунтуючись на данні відомого рейтингового агентства <u>Standart & Poor's</u> , ми оберемо Вам такий варіант розміщення капіталу, який відповідає Вашим бажанням и вимогам (переклад наш – Л.А.).
2.	<i>Willkommen bei der <u>Citibank!</u> (DWDS:URL)</i>	Ласкаво просимо в <u>Сітібанк!</u> (переклад наш – Л.А.)
3.	<i>Finanzielle Freiheit mit der <u>Visa Cold Karte.</u> (DWDS:URL)</i>	Фінансова незалежність з картою <u>derVisa Cold Karte.</u>
4.	<i>Mit dem <u>Dresdner OnlineDepot</u> gestalten Sie Ihr <u>Wertpapiergeschäft</u> selbst. (GLO:URL)</i>	З послугою <u>Dresdner OnlineDepot</u> Ви матимете змогу самостійно здійснювати операції з цінними паперами.
5.	<i>Ab 3 000 EUR Einlage ein sattes ZinsPlus: je höher die Einlage, desto höher der Zinssatz. (GLO:URL)</i>	Розмір внеску від 3 000 євро забезпечить високий відсоток: чим більший розмір внеску, тим вища відсоткова ставка.
6.	<i>Kreditkarten: weltweit Bargeld an 9.000 Geldautomaten der Citibank rund um die Uhr. (GLO:URL)</i>	За допомогою Вашої банківської карти Ви можете знімати готівкові кошти з Ваших рахунків із 9 000 банкоматів Сітібанку по всьому світу 24 години на добу, 7 днів на тиждень, 365 днів на рік.
7.	<i>Die <u>Postbank</u> bietet Ihnen all die Zugangsmöglichkeiten, die Sie von einer modernen Multikanal-Bank</i>	« <u>Постбанк</u> » як сучасний багатоканальний банк пропонує Вам всі існуючі способи доступу: по

	<i>erwarten können: per Telefon, über das Internet oder in allen größeren Filialen der Deutschen Post. (PBGB:URL)</i>	телефону, через інтернет чи в усіх великих філіалах « <u>Дойче пост</u> ».
8.	<i>Sie finden bei der Citibank günstige Konditionen und Zinsen. (PBGB:URL)</i>	<u>Citibank</u> пропонує Вам вигідні умови кредитування та високі відсотки по вкладам.
9.	<i>Nach Beendigung der Auszahlungsphase haben Sie 23 Monate Zeit, bis Sie mit der Tilgung beginnen müssen. (VBRBRS:URL)</i>	Після завершення фази виплат у Вас є 23 місяці, щоб розпочати погашення кредиту.
10.	<i>Ganz einfach – der db DispoKredit zu Ihrem persönlichen Konto. (PBGB:URL)</i>	Дуже просто– <u>послуга db DispoKredit</u> на Ваш персональний рахунок.
11.	<i>Attraktives Versicherungspaket mit: Auslandsreisekrankenversicherung, Reiserücktrittskostenversicherung, Auslandsreiseunfallversicherung (RTK:URL)</i>	Привабливий пакет послуг страхування включає: <u>страхування на випадок хвороби під час поїздки за кордон, страхування витрат на випадок відмови від поїздки, страхування від нещасного випадку під час поїздки за кордон.</u>
12.	<i>Ein wichtiger Schritt zu den eigenen vier Wänden wie auch zu deren Modernisierung ist das Bausparen. (BF:URL)</i>	Важливим кроком на шляху до особистої квартири, а також до її модернізації є <u>накопичення коштів на житлове будівництво.</u>
13.	<i>Das Unternehmen «Deutsche Post» mit Sitz in Frankfurt am Main ist als Universalbank tätig und unterhält bedeutende Niederlassungen in</i>	<u>Глобальна фінансова компанія «Дойче Пост»</u> зі штаб квартирую у Франфурт-на-Майні – це універсальний банк, з <u>великими</u>

	<i>London, New York City, Singapur, Hongkong und Sydney. (DEP:URL)</i>	філіалами в Лондоні, Нью-Йорку, Сінгапурі, Гонконзі та Сіднеї.
14.	<i>Die <u>Wertveränderungen</u> der <u>Kredite</u>, die <u>Cashflows</u> infolge von <u>Zinszahlungen</u> und die <u>Faktorkosten</u> verändern über die Zeit die <u>Liquidität</u> und die <u>Solvenz</u> der Bank. (SNB:URL)</i>	З часом <u>ліквідність</u> та <u>платоспроможність</u> банку зміняться за рахунок <u>зміни вартості кредиту</u> , <u>грошових потоків</u> в результаті виплати відсотків та <u>факторних доходів</u> .
15.	<i>Wir gehen davon aus, dass die <u>EZB</u> ihre <u>Anleihekäufe</u> Ende 2018 komplett einstellt. (DB:URL)</i>	Ми припускаємо, що <u>ЄЦБ</u> припинить усі <u>покупки облігацій</u> наприкінці 2018 року.
16.	<i>Die anstehende <u>Lohnrunde</u>, insbesondere aber die hohe Nachfrage bei global abschmelzenden freien <u>Kapazitäten</u>, könnten zu einer stärkeren zugrundeliegenden <u>Preisdynamik</u> führen, als von uns derzeit prognostiziert. (DB:URL)</i>	Подальша <u>заробітна плата</u> , і особливо високий попит на глобальну вільну <u>пропускну здатність</u> , може призвести до посилення основної <u>динаміки цін</u> , ніж ми зараз прогнозуємо.
17.	<i>Geringere <u>Zinserwartungen</u> dämpften die Aussicht <u>Zinserträge</u>, was für die Commerzbank aufgrund ihrer hohen <u>Zinssensitivität</u> Ertragsrevisionen auslöste. (CBGB2017:URL)</i>	<u>Очікування</u> нижчих <u>відсоткових ставок</u> гальмували перспективу <u>відсоткового доходу</u> , що спричинило перегляд доходу для Комерцбанку на основі <u>високої чутливості до відсоткових ставок</u> .
18.	<i>Seit dem 24. September 2018 notiert die Commerzbank-Aktie im <u>MDAX</u>. (CBGB2018:URL)</i>	З 24 вересня 2018 акція Комерцбанку внесена в <u>MDAX</u> , <u>фондовий індекс, який перераховує нім. компанії</u> .
19.	<i>Aufgrund des <u>signifikanten</u></i>	Через значне <u>падіння курсу ринкова</u>

	<i><u>Kursverlustes</u> verringerte sich die <u>Marktkapitalisierung</u> der Commerzbank zum Jahresende auf 7,2 Mrd. Euro. (CBGB2018:URL)</i>	<u>капіталізація</u> Комерцбанку знизилася на кінець року до 7,2 млрд. євро (переклад наш – Л.А.).
20.	<i>Die Bank ist berechtigt, den Pfandgläubiger jederzeit Auskunft über das genannte <u>Depot/Konto</u> zu erteilen. (VPV:URL)</i>	Банк має право в будь-який момент надати інформацію заставодержателю про зазначений <u>депозит/рахунок</u> .
21.	<i>Im Schnitt lag der tägliche <u>Börsenumsatz</u> im Berichtszeitraum bei 9,3 Millionen Aktien, nach 11,9 Millionen Aktien im Jahr 2017. (CBGB2018:URL)</i>	В середньому щоденний <u>біржовий обіг</u> за розглянутий період становив 9,3 мільйони акцій порівняно з 11,9 мільйонами в 2017 звітному році.
22.	<i>Zum 31. Dezember 2018 befanden sich rund 45% der Commerzbank-Anteile im Besitz unserer <u>Großaktionäre</u> Bundesrepublik Deutschland, <u>Cerberus</u> und <u>BlackRock</u> sowie unserer überwiegend in Deutschland beheimateten <u>Privataktionäre</u>. (CBGB2018:URL)</i>	До 31го грудня 2018р. приблизно 45% акцій Комерцбанку були у власності <u>основних акціонерів</u> ФРН (<u>Cerberus</u> та <u>BlackRock</u>), а також у власності <u>приватних акціонерів</u> , які проживали на території Німеччини.
23.	<i>Wichtig sind Bestandteile wie <u>Tilgung</u>, <u>Laufzeit</u> und <u>Möglichkeiten für Sondertilgungen</u>. (AW:URL)</i>	Важливими є такі складові як <u>погашення</u> , <u>термін дії</u> та <u>можливість позачергового погашення</u> .
24.	<i>Der Darlehensnehmer hat vertragliche <u>Verpflichtungen</u> verletzt, wenn der Darlehensnehmer sich mit mindestens zwei</i>	Вважається, що позичальник порушив умови договору, якщо він прострочив щонайменше два наступні пункти, а саме <u>платіж</u>

	<i>aufeinander folgenden Raten bei <u>Tilgungsleistungen</u> oder <u>Zinszahlungen</u> in Verzug befindet.</i> (FTDV:URL)	<u>погашення заборгованості</u> та <u>виплату відсотків.</u>
25.	<i>Dies schließt eine <u>Vollstreckungsunterwerfung</u> in Höhe des Darlehens ein.</i> (FTDV:URL)	Сюди входить згода на примусове <u>стягнення боргу</u> в розмірі позики.
26.	<i>Mit der von der Bank ausgegebenen VISA und MasterCard (nachfolgend „<u>Zahlkarte</u>“) kann der <u>Karteninhaber</u> im Inland und als weitere Dienstleistung auch im Ausland im Rahmen des VISA- bzw. MasterCard-Verbundes bei Vertragsunternehmen Waren und Dienstleistungen bargeldlos bezahlen und darüber hinaus an Geldautomaten sowie an Kassen von Banken Bargeld (gegen Vorlage eines Ausweispapiers) beziehen (<u>Bargeldservice</u>). (WCB:URL)</i>	З допомогою карток VISA та MasterCard, виданих банком (далі - <u>платіжна картка</u>), <u>власник картки</u> може оплачувати товари та послуги в торгових компаніях Німеччини та за кордоном, готівку можна отримати в банкоматах мережі VISA або MasterCard, а також в касах банків, за умови пред'явлення паспорту (<u>касове обслуговування</u>).
27.	<i>Soweit im Rahmen der <u>Kontoführung Guthabenzinsen</u> anfallen, sind diese Einkünfte steuerpflichtig.</i> (WCB:URL)	Крім того в рамках обслуговування рахунку утворюється пасивний відсоток, такі прибутки підлягають оподаткуванню.
28.	<i>Die Verzinsung basiert auf dem <u>Referenzzinssatz Euribor</u>.</i> (VBRBRS:URL)	Банківський відсоток базується на <u>базисній відсотковій ставці Euribor</u> (<u>Європейська міжбанківська ставка пропозиції</u>).

29.	<i>Die Teilnahmevereinbarung zum <u>Online-Banking (eBanking)</u> kommt zustande, sobald dem Kunden die für die Teilnahme am OnlineBanking erforderlichen Zugangsdaten zugegangen sind.</i> (WCB:URL)	Угода про участь в <u>онлайн-банкінгу (eBanking)</u> укладається тільки тоді, коли клієнт отримує реєстраційні дані, необхідні для участі в онлайн-банкінгу.
30.	<i>Mit Ankreuzen des entsprechenden Kästchens im Antragsformular stimmt der Kunde ausdrücklich zu, dass die Bank vor Ende der <u>Widerrufsfrist</u> mit der Ausführung der vertraglichen Leistungen beginnt.</i> (WCB:URL)	Зробивши позначку у відповідній клітиночці бланку заяви клієнт безпосередньо дає згоду на те, що банк розпочне виконання умов договору до кінця <u>строку відмови від угоди</u> .
31.	<i>Zahlung der <u>Entgelte</u> und Zinsen durch den Kunden</i> (WCB:URL)	Сплата клієнтами <u>комісійних виплат та відсотків</u> .
32.	<i>Bedingungen für Zahlungen mittels Lastschrift im <u>SEPA-Basis-Lastschriftverfahren</u>.</i> (WCB:URL)	Умови оплати за допомогою прямого дебету в <u>рамках процедури дебетування єдиної європейської платіжної системи</u> .
33.	<i>Dem Kunden werden verschiedene im Zusammenhang mit der Kontoführung stehende Dokumente (z.B. <u>Kontoauszüge</u>, <u>Kontoabrechnungen</u>) als PDFDateien zum Lesen, Download und Ausdruck bereitgestellt.</i> (WCB:URL)	Клієнтам будуть надані різні документи в форматі pdf, які пов'язанні з обслуговуванням рахунку, наприклад, <u>виписки з рахунку, розрахунки по банківському рахунку</u> . Ці документи будуть доступні для читання, завантаження та друку.
34.	<i>Die Bank erfüllt ihre <u>Auszahlungsverpflichtung</u> durch</i>	Банк виконує свої <u>зобов'язання по виплатам</u> шляхом переказу коштів

	<i>Überweisung auf das vom Kunden angegebene <u>Referenzkonto</u>. (WCB:URL)</i>	на <u>референтний рахунок</u> , вказаний клієнтом.
35.	<i>Bedingungen für die <u>girocard</u> (WCB:URL)</i>	Умови використання <u>картки Girocard</u> .
36.	<i>Der <u>Restbetrag</u> ist mittels <u>Solawechsel</u> ausgestellt zu bezahlen. (AB:URL)</i>	<u>Решта суми</u> повинна бути сплачена за допомогою <u>простого векселю</u> .
37.	<i>Anzahlung durch <u>Übersendung eines Bankschecks</u>. (AB:URL)</i>	Перший внесок шляхом передачі <u>банківського чеку</u> .
38.	<i>Die <u>Eröffnung des Dokumentenakkreditives</u> ist uns bis zum ___ durch unsere <u>Hausbank</u>, die <u>Sparkasse/Landesbank</u> ___ zu avisieren. (AB:URL)</i>	Про відкриття <u>документарного акредитиву</u> нас слід повідомити до _____ в відділенні <u>обслуговуючого банку</u> , <u>ощадбанку/банку</u> <u>федеральної землі</u> _____.
39.	<i>Zahlungsbedingungen bei <u>Bestellerkrediten</u> (AB:URL)</i>	Умови виплат при <u>цільовому фінансовому кредиті</u> .
40.	<i>Eine ähnliche Situation lag bei der <u>Bayerischen Hypo- und Vereinsbank</u> vor. (CA:URL)</i>	Схожа ситуація склалася в <u>Байєрші Хюпо- унд Ферайнсбанк</u> (великий приватний іпотечний банк).
41.	<i>Im Falle einer nicht autorisierten <u>Kartenverfügung in Form der Aufladung der Karte</u>. (VBSB:URL)</i>	У випадку несанкціонованої операції з картою у вигляді <u>поповнення картки</u> .
42.	<i>Als <u>Risikoprämie</u> wird üblicherweise der <u>Renditespread</u> von riskanten Anlagen (Aktien) gegenüber risikofreien Anleihen verstanden. (CA:URL)</i>	Під <u>премією за ризик</u> зазвичай розуміють <u>різницю прибутковості</u> між ризиковими активами (акціями) та без ризиковими облігаціями.

43.	<i>Die <u>Dividendenrendite</u> des Marktes verwenden wir als Proxy für das <u>Bewertungsniveau</u> des Aktienmarktes. (CA:URL)</i>	<u>Дивідендний прибуток</u> ринку ми використовуємо як проксі для рівня оцінювання фондового ринку.
44.	<i>Das Datum der Auszahlung der <u>Jahresdividenden</u> wird durch den Beschluss der Hauptversammlung der Aktieninhaber bestimmt. (SGAG:URL)</i>	Дата виплати <u>річних дивідендів</u> встановлюється рішенням Загальних зборів акціонерів.
45.	<i>Die Zielstellung der Tätigkeit ist die <u>Gewinnerwirtschaftung</u>. (SGAG:URL)</i>	Метою діяльності товариства є <u>отримання прибутку</u> .
46.	<i>Die Gesellschaft verfügt über das verselbständigte Vermögen, das auf ihrer <u>selbständigen Bilanz</u> gebucht wird, einschliesslich das Vermögen, das die Gesellschafter ihr als <u>Bezahlung für Aktien übergeben</u> haben. (SGAG:URL)</i>	Товариство має у володінні відокремлене майно, яке знаходиться на його власному балансі, а також те майно, яке було передано йому за <u>рахунок оплати акцій</u> .
47.	<i>Die Gesellschaft wird <u>ohne Fristbeschränkung</u> gegründet. (SGAG:URL)</i>	Товариство створюється <u>без обмеження строку</u> .
48.	<i>Die Gesellschaft eröffnet die <u>Devisenkonten</u> bei den Banken in der bestimmten Ordnung auf dem Territorium des Landes und im Ausland. (SGAG:URL)</i>	Товариство відкриває у встановленому порядку <u>банківські рахунки</u> в межах країни та закордоном.
49.	<i>Die Gesellschaft ist eine <u>Commerzorganisation</u>, ihr <u>Stammkapital</u> ist in die von dieser</i>	Товариство являє собою комерційну організацію, <u>статутний капітал</u> якої поділений даним статутом на певну

	<i>Satzung bestimmte Menge der Aktien geteilt, die die Obligationsrechte der <u>Geschafter</u> in Bezug auf die Gesellschaft bestätigen. (SGAG:URL)</i>	кількість акцій, які засвідчують зобов'язальні права <u>акціонерів</u> стосовно Товариства.
50.	<i><u>Mindestgebühren</u> von 7,50 Euro, wie sie die Münchner Bank und die Sparda Bank Berlin berechnen, grenzen an Wucher. (BGU:URL)</i>	За підрахунками Мюнхенського банку та Sparda Bank Berlin, <u>мінімальні збори</u> в розмірі 7,50 Євро стоять поруч з вимаганням.
51.	<i>Als Ausweg für <u>Sparkassenkunden</u> empfiehlt sich ein Konkurrenzprodukt: die <u>1Plus Card</u> der <u>Santander Consumer Bank</u>. (BGU:URL)</i>	Виходом для <u>клієнтів ощадкас</u> є продукт конкурента, а саме картка <u>1Plus Card</u> від <u>банку Santander Consumer Bank</u> .
52.	<i>Die größte deutsche Privatbank bietet 38.000 gebührenfreie Geldautomaten bei ihren Partnerbanken in mehr als 30 Ländern. (BGU:URL)</i>	Найбільший приватний банк Німеччини має більш ніж в 30 країнах 38 000 банкоматів у своїх банках-партнерах, які не стягують комісію.
53.	<i>Mit dem Euro sind Kosten für <u>Transaktionen</u> mit <u>Fremdwährungen</u> und <u>Wechselkursrisiken</u> innerhalb des Euroraums weggefallen. (EZB:URL)</i>	Євро усунув витрати на <u>транзакції</u> в <u>іноземній валюті</u> , а також <u>ризик</u> <u>зміни валютного курсу</u> в межах Європи.
54.	<i>Der <u>Aktienmarkt</u> des Euroraums wird in zunehmendem Maße als ein einheitlicher Markt angesehen. (EZB:URL)</i>	<u>Фондовий ринок</u> єврозони все частіше сприймається як єдиний ринок.
55.	<i><u>Nationale und grenzüberschreitende</u></i>	<u>Національні і міжнародні злиття та</u>

	<i><u>Fusionen und Übernahmen</u> zwischen Banken im <u>Euro- Währungsgebiet</u> haben zugenommen. (EZB:URL)</i>	<u>поглинання</u> між банками в <u>європейській валютній зоні</u> зросли.
56.	<i>Außerdem ist das Risiko <u>geldpolitischer Operationen</u> im <u>Eurosystem</u> zwischen den <u>nationalen Zentralbanken</u> des <u>Euroraums</u> geteilt. (EZB:URL)</i>	Крім того ризику <u>фінансово-політичних операцій</u> в Євросистемі розподілені між <u>центральними банками</u> єврозони.
57.	<i>Seit mehr als 60 Jahren steht die <u>Santander Consumer Bank</u> als <u>innovativer, wegweisender Finanzdienstleister</u> an Ihrer Seite. (PKKF:URL)</i>	Вже більш ніж 60 років <u>банк Santander Consumer Bank</u> стоїть на вашому боці як інноваційний, новаторський <u>постачальник фінансових послуг</u> .
58.	<i>Weltweit kostenlos <u>Bargeld</u> an über 2 Mio. <u>Geldautomaten</u> abheben (PKKF:URL)</i>	Безкоштовне отримання <u>готівки</u> у більш ніж двох мільйонах <u>банкоматів</u> по всьому світу.
59.	<i>Flexible <u>Rückzahlung</u> in monatlichen <u>Teilbeträgen</u> (PKKF:URL)</i>	Гнучкі <u>виплати</u> у розмірі щомісячної <u>часткової суми</u> .
60.	<i><u>Kreditkartenumsätze</u> in fremder <u>Währung</u> werden in Euro belastet. (PKKF:URL)</i>	<u>Операції з кредитної картки</u> в іноземній валюті стягуються в євро.
61.	<i>Die Beträge werden zu den von <u>Visa International</u> oder <u>MasterCard International</u> festgesetzten <u>Wechselkursen</u> des <u>Buchungstages</u> umgerechnet. (PKKF:URL)</i>	Суми перераховуються за <u>обмінними курсами</u> в день бронювання, встановленими <u>Visa International</u> або <u>MasterCard International</u> .
62.	<i>Der <u>Buchungstag</u> kann von dem <u>Tag</u></i>	День бронювання може відрізнитися

	<i>abweichen, an dem der Kunde die <u>Transaktion</u> getätigt hat, weil er davon abhängt, wann die <u>Transaktion</u> bei der Bank eingereicht wird. (PKKF:URL)</i>	від тієї дати, коли клієнт здійснив <u>операцію</u> , оскільки це залежить від того, коли транзакція надійде в банк.
63.	<i>Der <u>Karteninhaber</u> kann die Karte für folgende <u>Zahlungsdienste</u> nutzen. (VBSB:URL)</i>	Власник <u>карти</u> може використовувати її для подальших <u>платіжних послуг</u> .
64.	<i>Die <u>Bestimmung des Kurses bei Fremdwährungsgeschäften</u> ergibt sich aus dem „Preis- und Leistungsverzeichnis“. (VBSB:URL)</i>	Визначення курсу <u>операцій</u> з <u>іноземною валютою</u> витікає з «Переліку цін та послуг».
65.	<i>Mit dem Einsatz der Karte erteilt der Karteninhaber die Zustimmung (Autorisierung) zur Ausführung der <u>Kartenzahlung</u>. (VBSB:URL)</i>	Використовуючи карту, її власник надає дозвіл на здійснення <u>карткового платежу</u> .
66.	<i>Erstattung bei nicht autorisierter <u>Kartenverfügung</u>. (VBSB:URL)</i>	Відшкодування за несанкціонований <u>платіж картою</u> .
67.	<i>Im Falle einer nicht autorisierten <u>Kartenverfügung</u> in Form der <u>Aufladung der Karte</u>. (VBSB:URL)</i>	У випадку несанкціонованої операції з картою у вигляді <u>поповнення картки</u> .
68.	<i>Die <u>Ausführungsfrist</u> beginnt mit Zugang des <u>Zahlungsauftrags</u> bei der Bank. (SPLV:URL)</i>	Термін виконання починається з моменту отримання банком доступу до <u>платіжного доручення</u> .
69.	<i>Das <u>Guthaben</u> wird mit dem jeweiligen Zinssatz, den die Bank für Einlagen dieser Art (d.h. <u>Tagesgeld</u>) zahlt, verzinst.</i>	<u>Залишок</u> буде нараховуватися за відповідною процентною ставкою, який виплачується банком за депозит такого типу (так звані

	(SBE:URL)	<u>добові</u>).
70.	<i>Tagesgeldkonten dienen nicht dem üblichen Zahlungsverkehr; Überweisungen an Dritte, Lastschriften, Scheckziehungen, etc. werden nicht zugelassen.</i> (SBE:URL)	<u>Накопичувальні рахунки</u> не обслуговують звичайні платіжні операції: не дозволяються <u>перекази третім особам, прямі дебити, чекові платежі</u> тощо.
71.	<i>Der Kontoinhaber wird mindestens einmal jährlich über seinen Kontostand durch Zurverfügungstellung eines Kontoauszuges informiert.</i> (SBE:URL)	Власник рахунку отримувати інформацію щонайменше раз на рік про <u>стан свого рахунку</u> , отримуючи виписку з банку.
72.	<i>Der Sparbrief ist eine Spareinlage mit einer einmaligen Einzahlung und wird als Sparbrief-Konto geführt.</i> (SBE:URL)	<u>Депозитний сертифікат</u> – це внесок із одноразовим депозитом і він управляється як ощадний рахунок.
73.	<i>Die Vollmacht berechtigt gegenüber der Bank zur Vornahme aller Geschäfte, die mit der <u>Konto- und Depotführung</u> in unmittelbarem Zusammenhang stehen.</i> (SKDV:URL)	Довіреність надає право банку здійснювати всі операції, які безпосередньо пов'язані з <u>управлінням рахунками та депозитаріями</u> .
74.	<i>Die Ordnung der <u>Anlage, der Zirkulation und der Tilgung der Aktien</u> der Gesellschaft erfolgt entsprechend den Rechtsakten.</i> (ZGAG:URL)	Порядок <u>розміщення, обігу та погашення акцій</u> Товариства здійснюється відповідно до правових актів.
75.	<i>Die Bezahlung der zusätzlichen Aktien erfolgt in der Höhe vom</i>	Оплата додаткових акцій здійснюється за ринковою вартістю,

	<i>Markt, aber nicht unter ihrem Nominalwert. (ZGAG:URL)</i>	але не нижче їх <u>номінальної вартості</u> .
76.	<i>Das Stammkapital der Gesellschaft ist 32 218 gewöhnlichen Namensaktien geteilt. (ZGAG:URL)</i>	Статутний капітал Товариства поділений на звичайні іменні акції в кількості 32 218 штук.
77.	<i>Die Aktieninhaber können die Aktien in der Form der Geldmittel, mit Wertpapier, mit Vermögensrechten oder anderen Rechten, die die Geldwertung haben, bezahlen. (ZGAG:URL)</i>	Акціонери сплачують виділені їм акції грошовими засобами, цінними паперами, правом власності або іншими правами, які мають <u>грошову цінність</u> .
78.	<i>Der <u>Reservfonds</u> ist für Verlustdeckung, Tilgung der Obligation der Gesellschaft und Rückzahlung von den Aktien der Gesellschaft bestimmt, wenn es keine anderen Mittel gibt. (ZGAG:URL)</i>	<u>Резервний фонд</u> потрібен для покриття збитків, а також для погашення облігацій Товариства та вилуплення акцій товариства у випадку відсутності інших засобів.
79.	<i>Das Datum der Auszahlung der <u>Jahresdividenden</u> wird durch den Beschluss der Hauptversammlung der Aktieninhaber bestimmt. (ZGAG:URL)</i>	Дата виплати <u>річних дивідендів</u> встановлюється рішенням Загальних зборів акціонерів.
80.	<i>Die <u>Höhe des Kassenlimits</u> wird mit 1 000 000 Euro festgelegt. (KO:URL)</i>	<u>Сума касового ліміту</u> складає 1 000 000 Євро.
81.	<i>Die Bank ist berechtigt, den Pfandgläubiger jederzeit Auskunft über das genannte <u>Depot/Konto</u> zu</i>	Банк має право в будь-який момент надати інформацію заставодержателю про зазначений

	<i>erteilen. (VPV:URL)</i>	<u>депозит/рахунок.</u>
82.	<i>Die Übersendung ines Originals dieses Verpfändungsvertrages an die Bank ist als <u>Anzeige der Verpfändung</u> auszusehen. (VPV:URL)</i>	Надання банку оригіналу даного договору застави вважається <u>засвідченням застави.</u>
83.	<i><u>IBAN</u> bzw. Konto-Nummer des Zahlungsempfängers und Bank-Code (max 34 Stellen) (VBRBRS:URL)</i>	<u>Міжнародний номер банківського рахунку IBAN</u> отримувача платежу та клд банку (максимум 34 цифри).
84.	<i>Geldautomaten im Ausland bieten die sogenannte <u>DCC (Dynamic Currency Conversion)</u> an, wie die <u>Sofortumrechnung in Euro</u> in der Fachsprache heißt. (VBRBRS:URL)</i>	Банкомати за кордоном пропонують таку послугу, як <u>DCC (динамічна конвертація валюти)</u> , яка професійною мовою називається <u>миттєва конвертація в Євро.</u>
85.	<i>Wenn Ihre neue Karte die gleiche <u>Kartenummer</u> hat, funktioniert diese auch weiterhin mit Ihrer bisherigen <u>PIN</u>. (VBRBRS:URL)</i>	Якщо Ваша карта має той самий <u>номер</u> , ви можете використовувати до неї Ваш попередній <u>PIN код.</u>
86.	<i>Der <u>Restbetrag</u> ist mittels <u>Solawechsel</u> ausgestellt zu bezahlen. (AB:URL)</i>	<u>Решта суми</u> повинна бути сплачена за допомогою <u>простого векселю.</u>
87.	<i>Der <u>Studienkredit</u> steht allen Studenten zur Verfügung, egal welche Fachrichtung Sie studieren. (VBRBRS:URL)</i>	<u>Студентська позика</u> доступна всім студентам незалежно від напрямку Вашого навчання.
88.	<i>Nach Beendigung der</i>	Після завершення <u>фази виплат</u> у Вас

	<i>Auszahlungsphase haben Sie 23 Monate Zeit, bis Sie mit der Tilgung beginnen müssen. (VBRBRS:URL)</i>	є 23 місяці, щоб розпочати погашення кредиту.
89.	<i>Danach müssen Sie monatlich mindestens 20 Euro für Zins und Tilgung aufwenden. (VBRBRS:URL)</i>	Тоді Вам доведеться витратити щонайменш 20 Євро на місяць на <u>відсоток та погашення</u> .
90.	<i>Die Verzinsung basiert auf dem Referenzzinssatz Euribor. (VBRBRS:URL)</i>	Банківський відсоток базується на <u>базисній відсотковій ставці Euribor (Європейська міжбанківська ставка пропозиції)</u> .
91.	<i>Bei einem positiven Bescheid zahlt die KfW dann den Kredit über ein Darlehenskonto aus, das Sie online bei der KfW führen. (VBRBRS:URL)</i>	У разі позитивного рішення, <u>Банк розвитку Німеччини (БРН)</u> буде погашати позику через кредитний рахунок, який ви подаєте онлайн до БРН.
92.	<i>Bedarfsgerechte Monatsraten und eine fest vereinbarte Laufzeit machen die Rückzahlung für Sie jederzeit transparent und planbar. (VBRBRS:URL)</i>	<u>Щомісячні платежі на основі попиту</u> та визначений термін роблять погашення прозорим та заплановим для Вас у будь-який час.
93.	<i>Mit unserem <u>Kreditrechner</u> berechnen Sie Ihre monatliche Rate. (VBRBRS:URL)</i>	За допомогою нашого <u>кредитного калькулятора</u> Ви можете обчислити свій відсоток.
94.	<i><u>easyCredit</u> ist grundsätzlich erhältlich für Angestellte, Arbeiter, Beamte und Rentner mit festem Wohnsitz in Deutschland. (VBRBRS:URL)</i>	<u>easyCredit (легкий кредит)</u> зазвичай доступний працівникам, держслужбовцям та пенсіонерам, які постійно проживають в Німеччині.

95.	<i>Der <u>Dispokredit</u> – eine eingeräumte Kontoüberziehung – ist der Betrag, um den Sie Ihr Girokonto überziehen können.</i> (VBRBRS:URL)	<u>Кредитування розрахункового рахунку</u> – наданий овердрафт – це сума, яку Ви можете отримати на свій поточний рахунок.
96.	<i>Vor Bewilligung des Dispokredites stellt Ihr Berater Ihre <u>Kreditwürdigkeit</u> fest.</i> (VBRBRS:URL)	Перш ніж надати Вам овердрафт, консультант визначає Вашу <u>кредитоспроможність</u> .
97.	<i>Die <u>SCHUFA-Auskunft</u> kann um sogenannte Scorewerte ergänzt werden.</i> (EBVSKAMS:URL)	<u>Довідка про перевірку благонадійності при видачі кредиту</u> може бути доповнена так званою сумою рахунку.
98.	<i>Für Minderjährige unbegrenzt - <u>beleghafte Überweisung [SEPA-Überweisung in EUR innerhalb des EWR]</u> bzw. Überweisung über einen Mitarbeiter im telefonischen Kundenservice oder in der Filiale</i> (EBVSKAMS:URL)	Неповнолітні мають право – здійснювати <u>паперові грошові перекази [перекази в єдиній зоні платежів в євро в межах європейського економічного простору]</u> , тобто перекази через працівника банку в телефонному режимі або в відділенні банку.
99.	<i>Berechtigte Ablehnung der Ausführung eines Überweisungsauftrags</i> (EBVSKAMS:URL)	Правомірне відхилення виконання доручення на переказ грошей.
100.	<i>Hierbei handelt es sich weder um Geldautomaten des <u>Deutsche Bank Konzerns</u> im Ausland, noch um Geldautomaten ausländischer <u>Kooperationspartner</u></i>	Це ні банкомати <u>концерну Deutsche Bank</u> за кордоном, ні банкомати іноземних <u>партнерів по співпраці</u> .

	(EBVSKAMS:URL)	
--	----------------	--

ZUSAMMENFASSUNG

Eine wichtige Rolle im Vokabular jeder Sprache spielt das ständig und schnell wachsende terminologische Vokabular. Die Terminologie umfasst alle Wörter, die in einer Sprache unter der allgemeinen Definition eines Begriffs zusammengefasst sind. Der Begriff ist ein spezielles Wort oder eine spezielle Phrase, die verwendet wird, um die Konzepte eines beliebigen Wissenszweigs – Wirtschaft, Technologie, soziopolitisches Leben, Wissenschaft usw. – genau auszudrücken. Aufgrund der Tatsache, dass die moderne ukrainische Sprache aktiv ist, tauchen immer mehr Begriffe auf, die nicht nur technisch und wissenschaftlich, sondern auch bankfachlich sind. Die Relevanz des Themas, das wir untersuchen, besteht darin, die Besonderheiten der Übersetzung von Bankbegriffen aus dem Deutschen ins Ukrainische herauszufinden. Das Thema ist aufgrund der Vielzahl der daraus resultierenden Probleme relevant. In erster Linie handelt es sich dabei um eine Untersuchung der Besonderheiten des Banküberweisungswesens im Bildungsbereich, bei der mit Fachliteratur in der Bankenbranche gearbeitet wird. Es ist dazu gedacht, spezielle Zeitungs- und Zeitschriftenartikel über Bankangelegenheiten, Gesetze, wirtschaftliche Dokumente, Verträge, Gesetze usw. zu übersetzen. Es gibt eine Vielzahl von Untersuchungen zur Übersetzung von Bank-, Wirtschafts- und wissenschaftlichen Begriffen, aber das Problem der Übersetzung spezifischer Bankbegriffe wurde nicht ausreichend erkannt, insbesondere gibt es kein schrittweises Regelwerk, das die Übersetzung spezifischer Begriffe erleichtern könnte. Dies ist das wissenschaftliche Problem der Qualifikationsarbeit.

Die Relevanz des Themas hängt mit der Entwicklung methodischer Leitlinien und Empfehlungen zur Erleichterung und Verbesserung der Arbeitsbedingungen für den Übersetzer zusammen, der den Banktext vom Deutschen ins Ukrainische oder umgekehrt übersetzt. Dieser Text besteht aus bestimmten wirtschaftlichen Begriffen, einer Reihe von gängigen Wörtern und Phrasen, die für die jeweiligen Banken spezifisch sind.

Ziel unserer Studie ist es, die Struktur der Terminologiesysteme deutscher und ukrainischer Bankensprachen zu untersuchen und die Merkmale der Wiedergabe deutscher Bankbegriffe auf Ukrainisch zu berücksichtigen.

Das Erreichen des Ziels beinhaltet **die folgenden Aufgaben:**

- 1) das Konzept des terminologischen Wortschatzes zu etablieren;
- 2) die Hauptkriterien für die Bildung der Begriffssysteme des Bankensystems festzulegen;
- 3) die paradigmatische Organisation der Bankterminologie in deutscher und ukrainischer Sprachen zu erforschen;
- 4) Übersetzungsmerkmale von Bankbegriffen zu definieren.

Forschungsgegenstand ist Übersetzungsaspekte der deutschen Sprache im Bankwesen; konzeptionelle Unterschiede in der Struktur und Semantik der Terminologie des Banklexikons.

Forschungsobjekt ist die deutschsprachige Bankfachsprache.

Das Forschungsmaterial besteht aus lexikalischen Einheiten, die im Bankensektor der ukrainischen und deutschen Sprache aktiv verwendet werden und nach Stichprobenverfahren aus verschiedenen Wörterbüchern, internationalen Übereinkünften, Verbalnoten, jährlichen Bankberichten und Bankseiten ausgewählt werden.

Die Bankterminologie hat einen äußerst breiten thematischen Anwendungsbereich, da sie in den letzten Jahrzehnten zu einem integralen Bestandteil aller menschlichen Sphären geworden ist. Im Zuge der Einführung neuer Banktechnologien, die in vielen Industrieländern weit verbreitet sind, sind die Anforderungen an Fachkräfte, insbesondere diejenigen, die in der Außenwirtschaft einschließlich des Bankwesens tätig sind, erheblich gestiegen.

Die Logik der Studie bestimmte **die Struktur der Master-Qualifikationsarbeit**. Sie besteht aus der Einleitung, drei Kapiteln mit Schlussfolgerungen, der Schlussfolgerungen zu der gesamten Arbeit, vierzehn Listen von Literaturverzeichnissen, eines Anhangs und einer Zusammenfassung.

In der Einleitung begründen wir die Aktualität unserer Arbeit, beschreiben das Forschungsobjekt, den Forschungsgegenstand und bestimmen die Aufgaben, die gelöst werden müssen.

Das erste Kapitel beinhaltet allgemeine Wissen über die Terminologie generell.

Das zweite Kapitel beschreibt die paradigmatischen Beziehungen der deutschen Bankterminologie, u.z. synonymische und antonymische Beziehungen.

Das dritte Kapitel befasst sich mit den praktischen Ereignissen unserer Forschung. Dort wird beschrieben, wie man verschiedene mit dem Bankwesen verbundene Terminologie übersetzen kann.

Unsere Master-Qualifikationsarbeit befasst sich mit dem Begriff des Terminus, seiner Klassifizierung und den Merkmalen der Übersetzung von Banktermini aus dem Deutschen ins Ukrainische. Das terminologische Vokabular bildet einen wichtigen Teil des Vokabulars jeder modernen Sprache und sammelt das Ergebnis der intellektuellen Entwicklung seiner Sprecher auf einem bestimmten Gebiet der Wissenschaft. Die Schlüsselanforderungen für den Begriff sind eindeutig, präzise, endgültig, ausdrucksneutral und vieles mehr. Die Terminologie des Bankensystems ist ein komplexes, ganzheitliches, selbstorganisiertes, dynamisches, strukturiertes System miteinander verbundener Terminologieeinheiten, die relevante Konzepte auf dem Gebiet bezeichnen und sich gemäß den Gesetzen der Sprache und unter dem Einfluss sprachlicher Faktoren entwickeln. Der Unterschied zwischen der Terminologie und dem Terminologiesystem besteht darin, dass die Terminologie eine Reihe von lexikalischen Einheiten ist, die sich schrittweise entsprechend den Ausbildungsstadien des wissenschaftlichen und professionellen Bereichs bilden, während die Terminologiesystem ein hierarchisches System von Begriffen ist, das von Terminologen und Spezialisten angeordnet wird. In der Terminologie des Bankensektors der deutschen und ukrainischen Sprache wird eine Reihe von Ungenauigkeiten festgestellt: semantische Variabilität von Begriffen innerhalb eines Begriffssystems, das Vorhandensein von Ungenauigkeiten bei der Definition von Begriffen, das Vorhandensein von synonymischen Begriffen, übermäßiger Gebrauch von Begriffen nichtsprachlichen Ursprungs.

Eines der komplexen Probleme der Übersetzungstätigkeit ist die Polysemie terminologischer Einheiten. In unserer Studie zur Bankterminologie wurde festgestellt, dass viele Bankbegriffe polysemisch sind.

Bankbegriffe umfassen auch Homonyme, die das Spektrum der Übersetzungsschwierigkeiten erweitern.

Ein charakteristisches Merkmal der deutschen Bankterminologie ist das Vorhandensein einer Vielzahl von Verbandsbegriffen, die sich durch strukturell-semantiche Komplexität auszeichnen und ohne besondere Hintergrundkenntnisse im Übersetzungsprozess nicht hinreichend reproduzierbar sind.

Abschließend ist hervorzuheben, dass die Terminologie des Bankwesens in deutscher Sprache in Theorie und Praxis der Übersetzung eine besondere Beachtung verdient, da für die Reproduktion in einer anderen Sprache eine Übersetzungsanalyse erforderlich ist. Die Erforschung von Übersetzungsmethoden für diese Terminologie hilft, methodische Probleme bei der Vermittlung von Übersetzungsdisziplinen an Hochschulen zu lösen.